

ARCHEOLOGISCHE PROSPECTIE

MAASEIK – Rode Kruisstraat – site “Terca”

Bree, 23/12/2015

HAAST

Historisch en Archeologisch Advies, Studies en Toegepast onderzoek

Rik van de Konijnenburg
Grauwe Torenwal 6/00/1
B-3960 Bree (BE)
Mob. 0496 209 018
e-mail: rik@konijnenburg.com

Haast-rapport 2015-19 / OE project 2015-371 / wettelijk depot: D/2015/12654/19
verwijzing: VAN DE KONIJNENBURG, R., WIJNEN, J., CLAESEN, J., VAN GENECHTEN, B., 2015, Archeologische prospectie Maaseik – Rode Kruisstraat, HAAST-rapport 2015-19, Bree, 2015 D/2015/12654/19

In opdracht van: ONS DAK cvba, Maastrichtersteenweg 31, 3680 Maaseik

Site: Maaseik – Rode Kruisstraat

Vergunningsnummer: Vlaams Agentschap Onroerend Erfgoed: 2015-371

Terreinonderzoek: 10 en 11/12/2015

Leidend archeoloog: Rik van de Konijnenburg (vergunninghouder – erkend archeoloog, besluit van de administrateur-generaal dd 18/09/2015)

Archeologen: Jan Claesen – Ben Van Genechten

Bodemkundigen: dr. Jeroen Wijnen

Grondwerken: Van Eycken Trans

Omslag: panoramisch zicht op het noordelijk deel van het terrein

© 2015 HAAST bvba, *Grauwe Torenwal 6/00/1, B-3960 Bree*

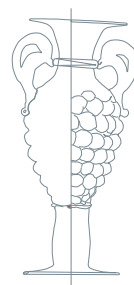
Foto's: HAAST – Rik vd Konijnenburg (tenzij anders vermeld)

Tekeningen: HAAST (tenzij anders vermeld)

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van de uitgever.

Wettelijk depot: D/2015/12654/19

Copyright reserved. No part of this publication may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means without the permission from the publisher.

Administratieve Fiche

Administratieve gegevens	
a) de opdrachtgever	ONS DAK cvba, Maastrichtersteenweg 31, 3680 Maaseik
b) de naam van de uitvoerder	HAAST bvba, Rik van de Konijnenburg, Grauwe Torenwal 6/00/1 - 3960 Bree
c) de vergunninghouder	Rik van de Konijnenburg
d) beheer en de plaats van de geregistreerde data en opgravingsdocumentatie	Grauwe Torenwal 6/00/1 - 3960 Bree
e) het beheer en de plaats van de vondsten en stalen	Grauwe Torenwal 6/00/1 - 3960 Bree
f) projectcode;	2015-371
g) de vindplaatsnaam	Maaseik, Rode Kruisstraat
h) de locatie	Provincie: Limburg
	Gemeente: Maaseik
	Deelgemeente: Maaseik
	Toponiem :
	Lambertcoördinaten: cfrt infra
i) het kadasterperceel	Maaseik Afd. 1, Sec.A, Percelen: 1263c en 1281e
j) een topografische kaart	Cfrt infra
k) de begin- en einddatum van de uitvoering van het onderzoek;	10 en 11 december 2015
l) Actueel Bodemgebruik	Deels bietenakker (perceel 1263c), deels maïsakker (perceel 1281 ^e)
m) Terreinoppervlakte	20.756 m ² (2,07 ha)
een omschrijving van de onderzoeksopdracht	
a) een verwijzing naar de bijzondere voorwaarden	Bijzondere voorwaarden: Maaseik – Rode Kruisstraat
b) een omschrijving van de archeologische verwachtingen;	Het terrein bevindt zich in de alluviale vlakte van de Maas, op een rug tussen 2 oude Maasarmen. Het gebied wordt gekenmerkt door de bodemseries Lcpy en OT.
c) de wetenschappelijke vraagstelling met betrekking tot het onderzoeksgebied;	<ul style="list-style-type: none"> - Welke zijn de waargenomen horizonten in de bodem, beschrijving + duiding? Komt dit overeen met de vaststellingen uit het booronderzoek? - Waardoor kan het ontbreken van een horizont verklaard worden? - Zijn er losse vondsten (aardewerk, lithische artefacten, aanwezig? Zo ja, zijn dit geïsoleerde vondsten of is er sprake van vondstconcentraties? - Kunnen deze concentraties wijzen op de aanwezigheid van een prehistorische site? - Hoe is de bewaringstoestand van deze prehistorische site(s)? - Zijn er sporen aanwezig? Zo ja, geef een beknopte omschrijving. - Zijn de sporen natuurlijk of antropogeen? - Hoe is de bewaringstoestand van de sporen? - Maken de sporen deel uit van een of meerdere structuren? - Behoren de sporen tot een of meerdere periodes? - Kan op basis van het sporenbestand in de proefsleuven een uitspraak worden gedaan over de aard en omvang van occupatie? - Zijn er indicaties (greppels, grachten, lineaire paalzetten),

	<p>...) die kunnen wijzen op een inrichting van een erf/nederzetting?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zijn er indicaties voor de aanwezigheid van funeraire contexten? Zo ja; - <i>Hoeveel niveaus zijn er te onderscheiden?</i> - <i>Wat is de omvang?</i> - <i>Komen er oversnijdingen voor?</i> - <i>Wat is het, geschatte, aantal individuen?</i> - Wat is de relatie tussen de bodem en de archeologische sporen? - Wat is de relatie tussen de bodem en de landschappelijke context (landschap algemeen, geomorfologie, ...)? - Is er een bodemkundige verklaring voor de partiele afwezigheid van archeologische sporen? Zo ja, waarom? Zo nee, waarom niet? - Kunnen archeologische vindplaatsen in tijd, ruimte en functie afgebakend worden (incl. de argumentatie)? - Wat is de vastgestelde en verwachte bewaringstoestand van elke archeologische vindplaats? - Wat is de waarde van elke vastgestelde archeologische vindplaats? - Wat is de potentiële impact van de geplande ruimtelijke ontwikkeling op de waardevolle archeologische vindplaatsen? - Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling: hoe kan deze bedreiging weggenomen of verminderd worden (maatregelen behoud <i>in situ</i>)? - Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling en die niet <i>in situ</i> bewaard kunnen blijven: - <i>Wat is de ruimtelijke afbakening (in drie dimensies) van de zones voor vervolgonderzoek?</i> - <i>Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht, zowel vanuit methodologie als aanpak voor het vervolgonderzoek?</i> - Welke vraagstellingen zijn voor vervolgonderzoek relevant? - Zijn er voor de beantwoording van deze vraagstellingen natuurwetenschappelijke onderzoeken nodig? Zo ja, welke type staalnames zijn hiervoor noodzakelijk en in welke hoeveelheid?
d) de doelen en wensen van de natuurlijke persoon of rechtspersoon die door zijn actie of acties de ingreep in de bodem veroorzaakt of noodzakelijk maakt;	Op het terrein zal een woonproject gerealiseerd worden met aanleg van wegenis, nutsvoorzieningen en standplaatsen.
raadpleging van specialisten	Bodemkundige: Dr. Ir. Jeroen Wijnen
Overdracht vondsten / opgravingsarchief	HAAST bvba, Grauwe Torenwal 6/00/1, 3960 Bree
Verslag: Digitale en analoge kopieën	
Stad Maaseik (Anja Neskens) Lekkerstraat 10 – 3680 Maaseik	Ons Dak, Maastrichtersteenweg 31, 3680 Maaseik
Archeologen: Jan Claesen en Ben Vangenechten - Archebo, Merelnest 5, 3470 Kortenaken	Annick ARTS (3 ex.), VAC-Hasselt, Agentschap Onroerend Erfgoed - Koningin Astridlaan 50 bus 1 - 3500 Hasselt
Dr. Ir. J. Wijnen, Woenselse Markt 43d, 5612 CS Eindhoven	(2 ex.) KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK VAN BELGIE - WETTELIJK DEPOT Keizerslaan, 4 – 1000 Brussel
Toezichthoudende overheid	Vlaamse Overheid, Agentschap Onroerend Erfgoed, Mevr Annick ARTS - Koningin Astridlaan 50 bus 1, 3500 Hasselt

1. Inleiding

1.1. het project waarbinnen de prospectie is uitgevoerd met projectcode

Tussen de Rode Kruisstraat en de steenfabrieken Terca zal de sociale huisvestingsmaatschappij Ons Dak een nieuw woonproject realiseren met aanleg van wegenis en nutsleidingen. Het project kreeg de code 2015-371 verwijzend naar de vergunning uitgereikt door Onroerend Erfgoed, 2015-371, op naam van Rik van de Konijnenburg, voor uitvoering van de archeologische prospectie met ingreep in de bodem en metaaldetectie.

1.2. begin- en einddatum van de periode waarin het onderzoek heeft plaatsgevonden

Het veldonderzoek werd uitgevoerd door HAAST bvba op 10 en 11 december 2015.

1.3. de organisatie van het archeologische onderzoek en de naam van de natuurlijke persoon of rechtspersoon die door zijn actie of acties de ingreep in de bodem veroorzaakt of noodzakelijk maakt

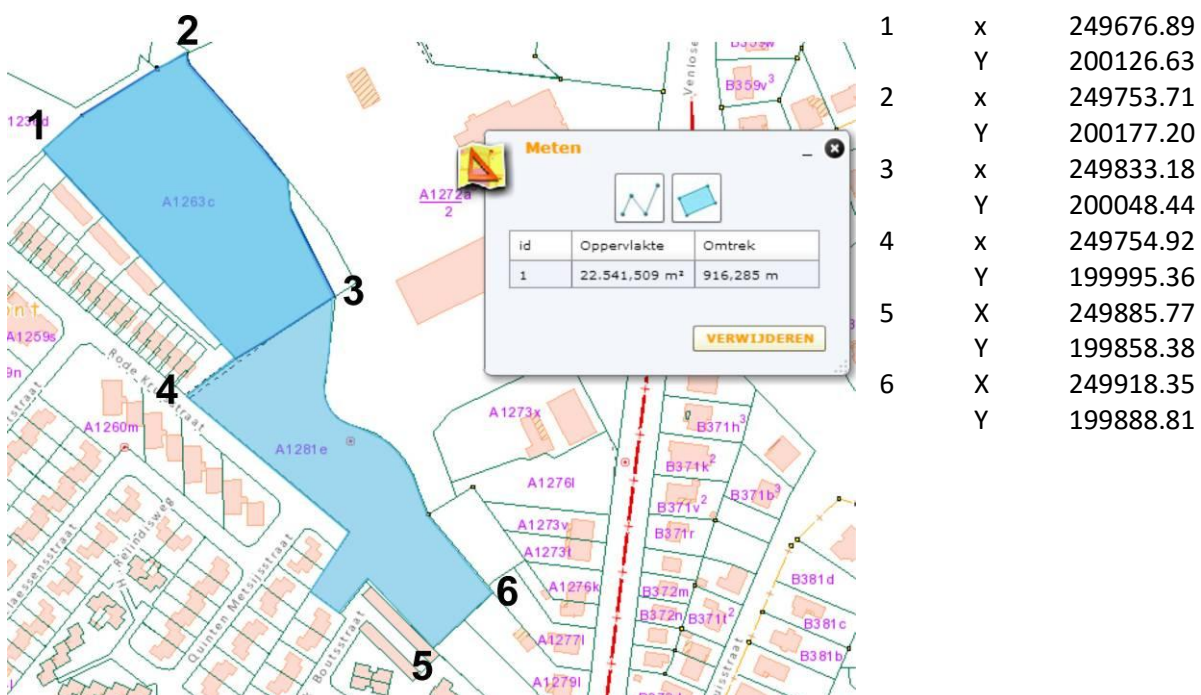
De archeologische prospectie werd uitgevoerd conform de Bijzondere voorwaarden uitgevaardigd door Het Agentschap Onroerend Erfgoed. Hierin wordt samenvattend bepaald dat de prospectie dient uitgevoerd door middel van 20 m lange en 4 m brede, geschrant gegraven proefsleuven, eventueel aangevuld met kijkvensters.

Opdrachtgever is de sociale huisvestingsmaatschappij Ons Dak cvba, Maastrichtersteenweg 31, 3680 Maaseik.

2. Beschrijving van de vindplaats

2.1. de vindplaatsgegevens met vermelding van gemeente, plaats, toponiem, minimaal 4 xy- Lambertcoördinaten, alle bekende identificatiecodes inclusief kadasterplan en kadastrale gegevens

De geografische coördinaten, Lambert 72:

Federale
Overheidsdienst
FINANCIEN

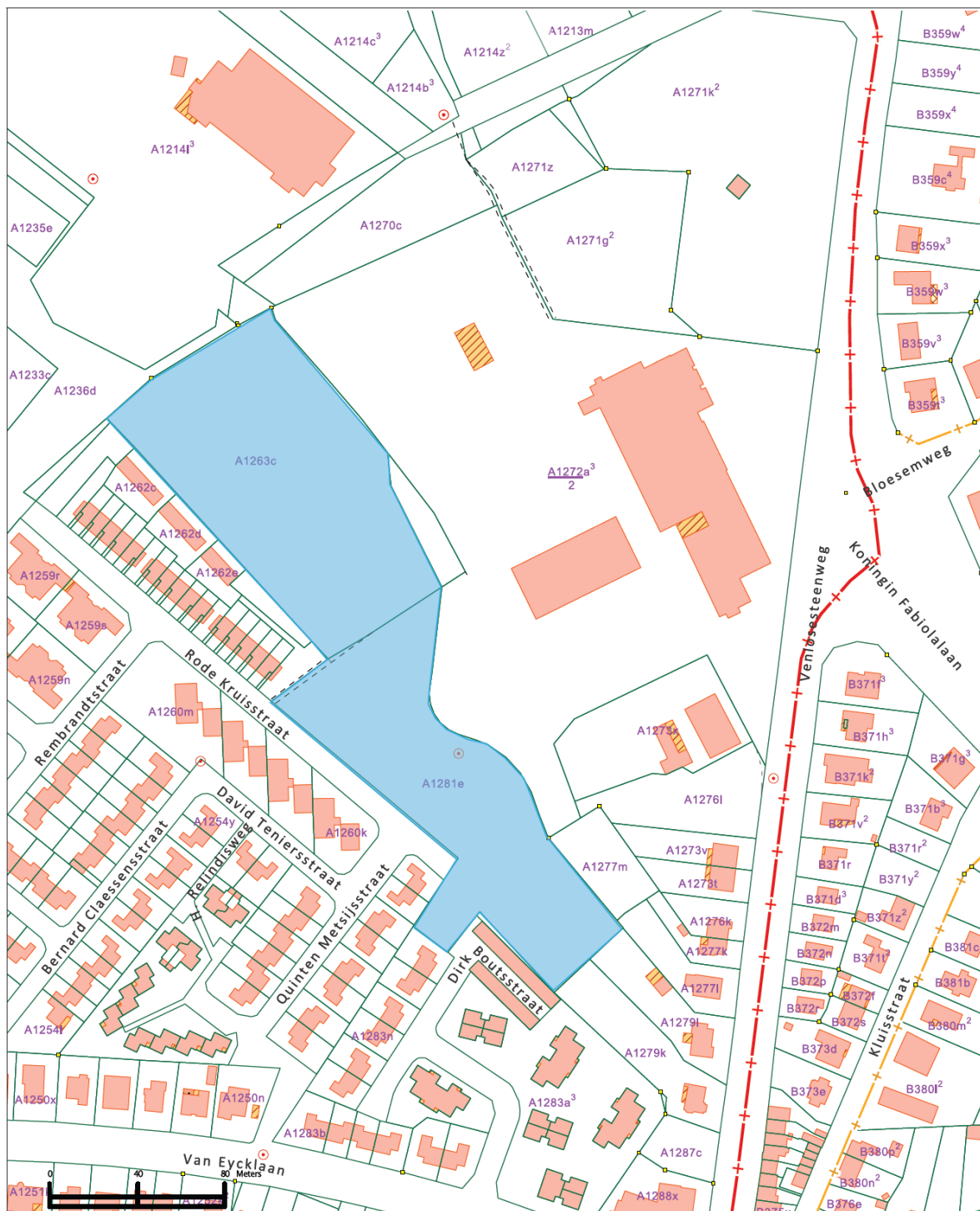
Algemene Administratie van de Patrimoniumdocumentatie

Maaseik Terca

Gecentreerd op:MAASEIK 1 AFD/MAASEIK/

Toestand Laatste fiscale versie. (01.01.2014)

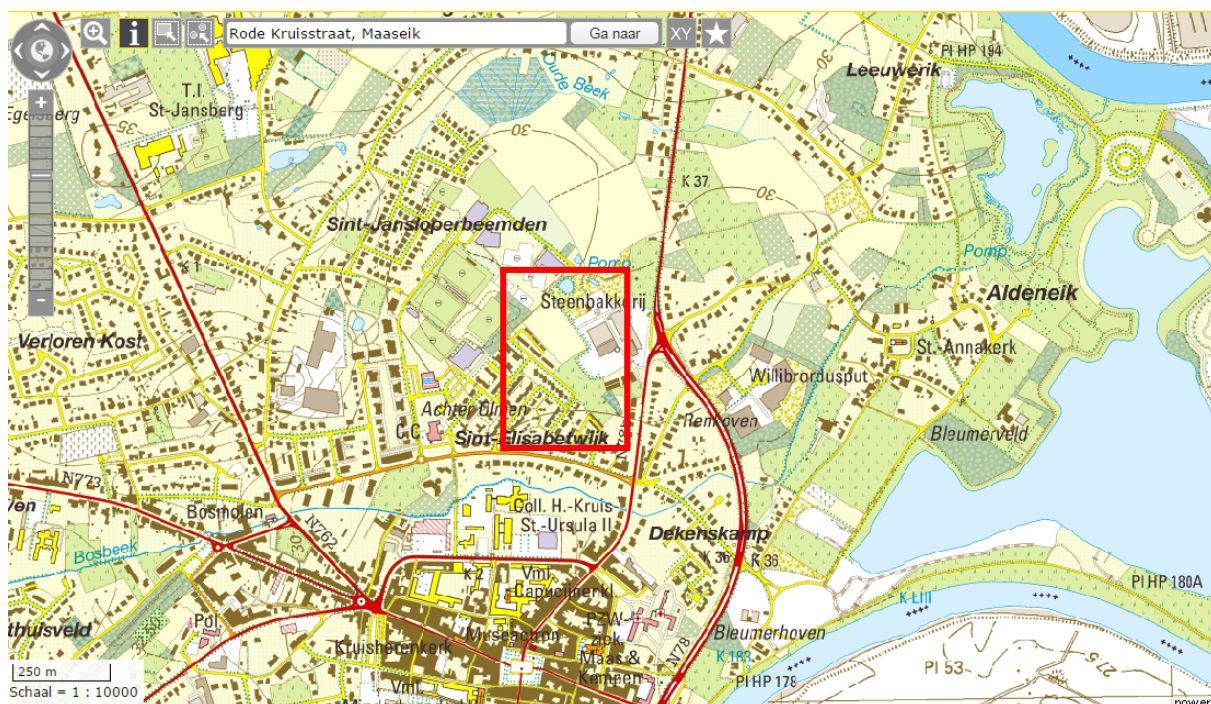
Schaal: 1/2500

© 29/03/2015 Algemene Administratie van de Patrimoniumdocumentatie. Het publiek gebruik van dit niet-officiële document is onderworpen aan de voorafgaande schriftelijke toestemming van de Algemene Administratie van de Patrimoniumdocumentatie, die als enige bevoegd is voor het afleveren van een officieel uittreksel.

2.2. de topografische ligging van de vindplaats door middel van een situatiekaart van de vindplaats op basis van een topografische kaart.

2.3. de landschappelijke ligging, inclusief bodemkundige situering en resultaten van het eerder uitgevoerde booronderzoek¹

Het onderzoeksgebied ligt aan de Rode Kruisstraat te Maaseik en maakt deel uit van het Maasbekken. Het terrein bevindt zich in de alluviale vlakte van de Maas, op een rug tussen 2 oude Maasarmen. Maaseik is gelegen ten oosten van het Kempisch Plateau, in de Vlakte van Bocholt en maakt tektonisch deel uit van de Roerdalslenk.

De regio bestaat uit een terrassenlandschap, waarvan de terrassen zijn gevormd door perioden met sedimentatie van afzettingen van de Maas en perioden van erosie door de Maas. De perioden van afzetting waren in koudere perioden met vlechtende riviersystemen. In een koud klimaat varieert de waterafvoer van de rivieren gedurende het jaar veel meer dan bij rivieren in de huidige warmere gematigde periode. In een koud klimaat is zomers als de dooi is opgetreden de afvoer en de sedimentvracht zeer groot. In de winter kan een riviervlakte vrijwel droog staan omdat het water dan is vastgelegd in sneeuw en ijs. Onder de in de koudere perioden heersende omstandigheden kon het hemel –en dooiwater veel moeilijker infiltreren naar het grondwater door de permafrost in de grond. Bij een vlechtend riviersysteem bestaan de rivieren uit meerdere geulen in tegenstelling tot de meanderende rivieren in warmere perioden, zoals in het huidige Holoceen.

Meanderende rivieren hebben een meer gelijkmatig verdeelde afvoer over het jaar dan vlechtende rivieren. De afvoer van deze rivieren heeft naast een snelle over het landoppervlak afstromende component een veel grotere langzaam stromende grondwatercomponent. Bij hoge neerslag kunnen er hoge pieken in afvoer ontstaan, maar de afvoer verminderd zeer snel totdat deze vrijwel geheel door het grondwater wordt

¹ WIJNEN, J. CLAESEN, J., VAN DE KONIJNENBURG, R., 2015, Landschappelijk en bodemkundig booronderzoek, Maaseik site terca HAAST-rapport 2015-05, Bree, 2015 D/2015/12654/05

In wezen is het landschap van de Maasterrassen in de regio Maaseik in het Quartair gevormd door de grote verschillen in afvoerregime van de rivieren door de klimaatsveranderingen. Zoals boven beschreven vindt er vooral afzetting plaats in de koudere perioden en insnijding in de warmere perioden. Ieder terrasniveau boven de huidige riviervlakte van de Maas representeert een periode van afzetting in een van de koudere perioden (glaciaal).

² Berendsen, H.J.A., 2005, 20.

³ Beerten, 2005, 21.

⁴ Databank Ondergrond Vlaanderen.

28a

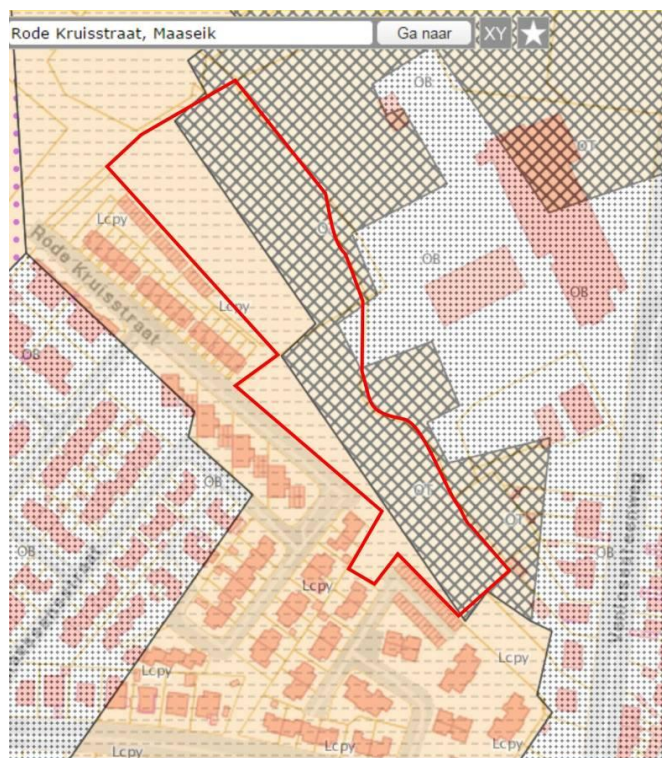
FH
FP

Volgens de quartair-geologische kaart is er een opeenvolging van een dalbodemgrinden mogelijk ouder dan het bovenliggende lid van de Formatie van Lanklaar (Pleistoceen), het lid van de Stokkem Grinden behorende tot de de Formatie van Lanklaar (Tardiglaciaal tot Vroeg-Holoceen) en vervolgens de Formatie van Leut dat het fijne alluvium representeert uit het Holoceen dat is getransporteerd en afgezet door de Maas.⁵ Ruimtelijk kan de Formatie van Leut worden opgesplitst in geulsedimenten en overstromingssedimenten. De fractie kleiner dan 16 µm is belangrijker bij geulsedimenten. Bovendien is de kleifractie er hoger dan de fijne siltfractie. Daarnaast is er een duidelijke chronologische differentiatie die zeer goed merkbaar is in de oudere geulsedimenten: gedurende het Holoceen. De siltfractie van dit fijn alluvium wordt hoger door ontbossingen gedurende het Holoceen. Men spreekt van de oudere Mullem-klei, voor de ontbossingen, en de jongere Heppeneert-leem vanaf dat de mens een grotere invloed had op het landschap. In het ideale geval liggen ze boven elkaar. De Formatie van Leut varieert in dikte van minder dan 1 m op de grindbanken en 5 m in de geulen en kan op zeer korte afstand veranderen.

Legende

FH: fluviatile afzettingen (inclus organo-chemische) afzettingen van het Holoceen, FP: fluviatile afzettingen van het Pleistoceen.

Bodemkundig wordt het gebied gekenmerkt door de bodemseries Lcpy en OT. OT staat voor sterk vergraven bodem. Waarschijnlijk is de bodem vergraven door de baksteenindustrie. Lcpy staat voor een matig droge zandleembodem zonder profiel, waarbij de sedimenten zwaarder of fijner worden met de diepte.⁶ Het verschijnsel dat de sedimenten naar boven toe lichter worden of grover heeft te maken met de boven beschreven ontbossingen in het Holoceen. De bodem bestaat uit een humeuze bovengrond van ca. 20 cm, die op een bruingrijze C-horizont rust. Deze gaat over tot een roestige ondergrond (Cg-horizont) tussen 80 en

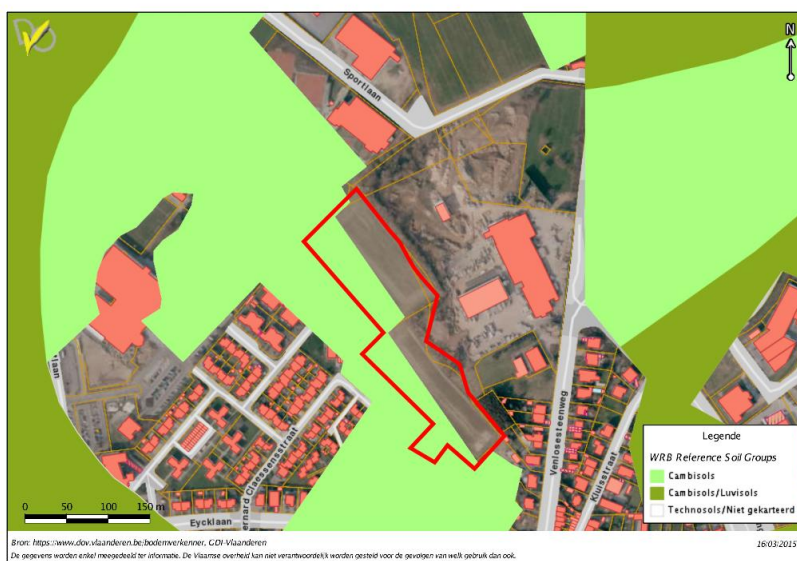

125 cm, tevens de zone waarbinnen het grondwater fluctueert (ca. 80 cm 's winters en 125 cm 's zomers. De natuurlijke waterhuishouding is bijna optimaal voor de meeste gewassen. Binnen de WRB Reference Soil Group behoort het bodemtype tot de fluvic Cambisols. Dit zijn bodems met een beginnende profielontwikkeling bodems in alluviale vlakten of polders. De beginnende profielontwikkeling uit zich in het ontwikkelen van bodemstructuur en/of duidelijke verkleuring. Voor een deel valt het plangebied volgens de WRB tot geen bodemtype omdat het gebied verstoord moet zijn.

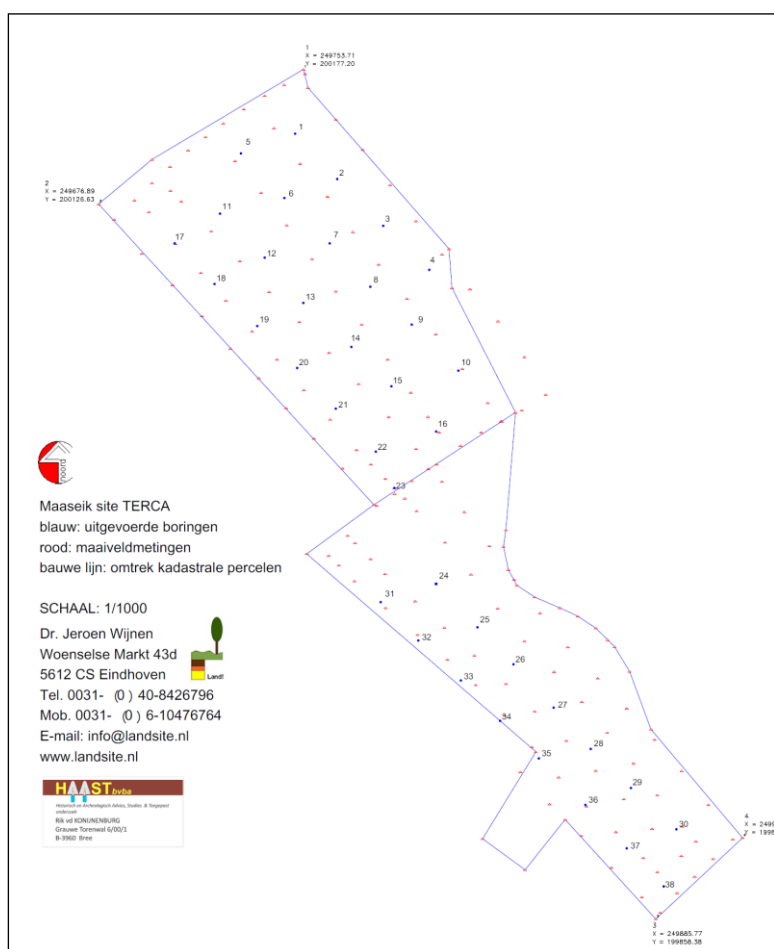
Bodemkaart volgens de Belgische bodemclassificatie. Het onderzoeksgebied is rood omrand.

⁵ Beerten, 2000, Beerten, 2005, 26.

⁶ Baeyens en Sanders, 1987, 85.

odemkaart volgens de WRB Reference Soil Groups. Rood omrand is het onderzoeksgebied

3. Resultaten bodemkundig booronderzoek⁷

De site werd bezocht op 11 maart 2015 voor het booronderzoek. Er werden in totaal 38 handmatige boringen met een edelmanboor uitgevoerd. Het terrein bestond uit akkerland met een groenbemester.

De ondergrond bestaat volgens het onderzoek van onder naar boven uit bruin (10YR 4/3), zwak siltig, matig grof zand, dat plaatselijk zwak grindig is. Uit een aantal op grind gestuite boringen (boring 4, 19 21 en 29) kan afgeleid worden dat er bepaalde niveaus in deze afzetting sterk grindig zijn. Deze afzettingen behoren tot het lid van de Stokkem Grinden behorende tot de de Formatie van Lanklaar.

De locatie van de boringen

In een enkel geval is er onder deze zandlaag een zwak zandige kleilaag aangetroffen. Een afwisseling van kleilagen in zand en/of zandlagen in klei kan voorkomen in de overgang van de Stokkem Grinden naar het fijne alluvium van de Formatie van Leut. De diepte waarop de zanden en grinden zijn aangetroffen varieert tussen 40 en >180 cm. In de boringen waarin deze is aangetroffen, bevindt deze zich meestal op 80 à 100 cm.

⁷ WIJNEN, J. CLAESEN, J. VAN DE KONIJNENBURG, R., 2015, Landschappelijk en bodemkundig booronderzoek, Maaseik site terca HAAST-rapport 2015-05, Bree, 2015 D/2015/12654/05

Op korte afstand kan de diepte waarop de Stokkem Grinden worden aangetroffen sterk variëren door de aanwezigheid van grindbanken of geulen van een vlechtend rivierensysteem in de ondergrond.

Vervolgens is in de boringen 4, 6, 11, 24, 25 en 32 op 70 à 160 cm diepte gelig bruin (10YR 5/4) zwak tot sterk kleiig zand aangetroffen. In de boringen 19, 21 en 27 is gelig bruin (10YR 5/4), zwak zandige tot sterk siltige, matig tot sterk grindige klei aangetroffen op 50 à 100 cm diepte. Deze afzettingen vormen een overgang tussen de Tardiglaciale tot Vroeg-Holocene Stokkem Grinden en het fijne alluvium van de Holocene Formatie van Leut.

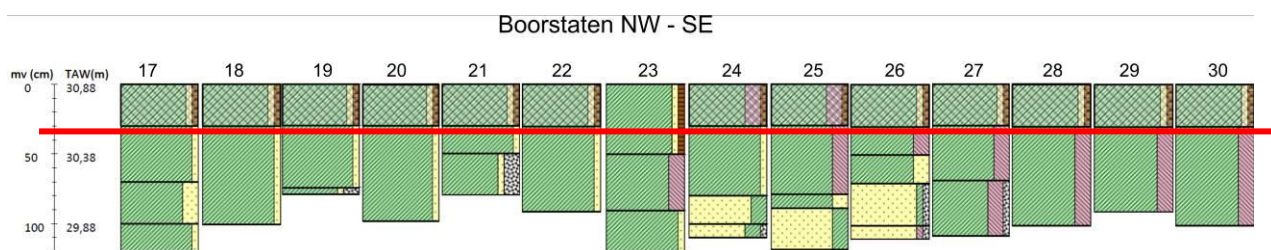
Vervolgens is er in de boringen 3, 6, 11, 25 en 33 een gelig bruine (10YR 5/4), sterk zandige klei, gelig bruine (10YR 5/4), zwak zandige klei aangetroffen op 50 à 70 cm diepte. In boring 9 en 17 is een donker gelig bruine (10YR 4/4), sterk zandige kleilaag aangetroffen op een donker gelig bruine (10YR 4/4), zwak zandige kleilaag die zich op 90 à 100 cm diepte bevindt tot respectievelijk >180 en >120 cm diepte. In boring 17 is in de sterk zandige kleilaag een spoor houtskool aangetroffen. De sterk zandige kleilaag is afgedekt door donker gelig bruin (10YR 4/4) tot gelig bruin (10YR 5/4), zwak zandige, in een enkel geval zwak grindige, klei in de boringen 1 tot 24 vanaf 20 à 30 cm. In enkele gevallen begint deze afzetting op 90 à 100 cm diepte. In deze gevallen ligt er nog een gelig bruine (10YR 5/4), sterk siltige, kleilaag bovenop die wordt aangetroffen vanaf 20 à 50 cm diepte. In de boringen 25 tot 38 ligt op 20 à 45 cm diepte een dergelijke gelig bruine (10YR 5/4), sterk siltige, kleilaag op de sterk zandige kleilaag of direct op kleiig zand. In de desbetreffende sterk siltige kleilaag is in de boringen 33, 36 en 38 als archeologische indicator een brok houtskool aangetroffen op respectievelijk 50, 65 en 50 cm diepte en in boring 13 werd een spoor houtskool aangetroffen. In dezelfde afzetting werd in boring 23 op ca. 60 cm diepte een brokje steenkool gevonden. Boring 23 werd verplaatst naar een nabije puinconcentratie bestaande uit baksteen. In de sterk siltige kleilaag werd in boring 25 en 32 een spoor baksteen aangetroffen. De A-horizont bestaat uit een donker grijsbruine (10YR 4/2) sterk siltig tot zwak zandig, zwak humeuze klei. In de boringen 11, 16, 17, 22, 28 en 29 is baksteen aangetroffen in de A-horizont en in de boringen 28 en 29 een spoor houtskool.

Zoals uit de uitvoerige bodemopbouw valt af te leiden, is er in geen van de boringen een sterk verstoorde bodemopbouw aangetroffen. In essentie valt de beschreven bodem binnen de bodemserie Lcpy of fluvic Cambisols. Daarom komt het gehele plangebied in aanmerking voor een archeologische prospectie met ingreep in de bodem.

Besluit booronderzoek⁸

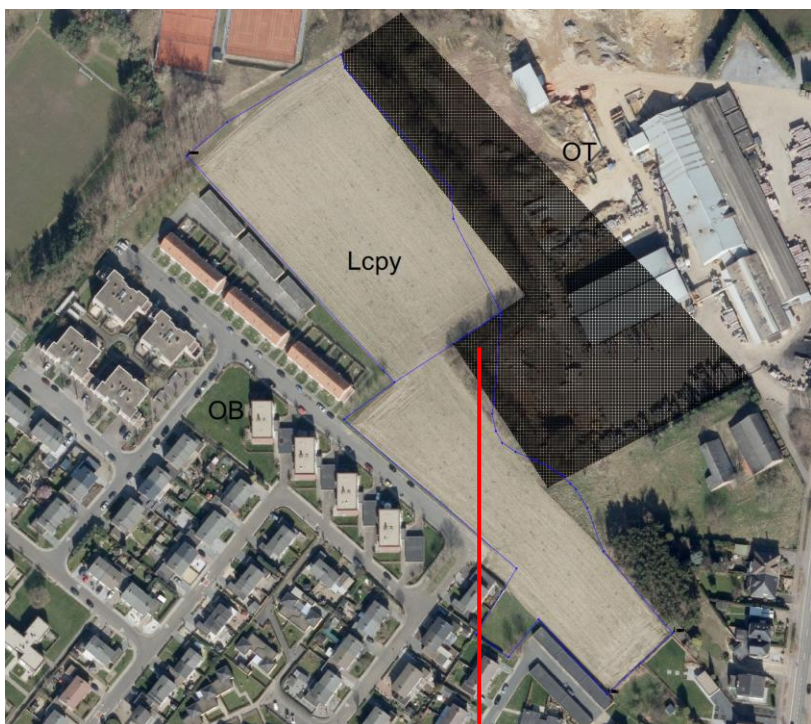
Met het booronderzoek hebben we sterk de indruk een kleine bijdrage te hebben kunnen leveren aan een correctie van de Bodemkaart van België. De superpositie via geopunt.be is ons inziens fout in die zin dat het vergraven terrein, OT, iets naar het noorden dient te worden opgeschoven en in feite gelijk loopt het de talud die rond de steenbakkerij TERCA is aangelegd.

Het onderzoeksterrein zelf vertoont immers ook geen verstoringen die wijzen op een vergraven terrein en dus luidt ons advies dat een prospectie met ingreep in de bodem te rechtvaardigen is. Temeer omdat aan de oppervlakte een kling, een prehistorisch artefact, werd aangetroffen.

Met het booronderzoek kon ook de aangeraden diepte voor de aanleg van het archeologisch vlak voor het proefsleuvenonderzoek vastgelegd worden tussen -30 tot -45 cm ten opzichte van het maaiveld; de gemiddelde diepte van de ploegvoor. De rode lijn geeft de diepte vanaf waar archeologische sporen zichtbaar worden.

⁸ overzicht van de boorstaten met legende is als bijlage opgenomen

correctie Bodemkaart van België

Tussen de boringen, uitgevoerd in maart 2015 en de prospectie met proefsleuven, uitgevoerd in december 2015, werd het talud, dat de scheiding vormt tussen het onderzoeksterrein en de steenfabriek "Terca" heraangelegd. De hoek die niet geprospecteerd werd lag in de maand maart nog binnen de zone van de fabriek en bleek volledig aangevuld grond en met steenpuin. De pijl verwijst naar de hoek op het panoramisch beeld, opname 11 december 2015, en de luchtfoto (© geopunt.be, winteropname 2014).

winteropname 2014).

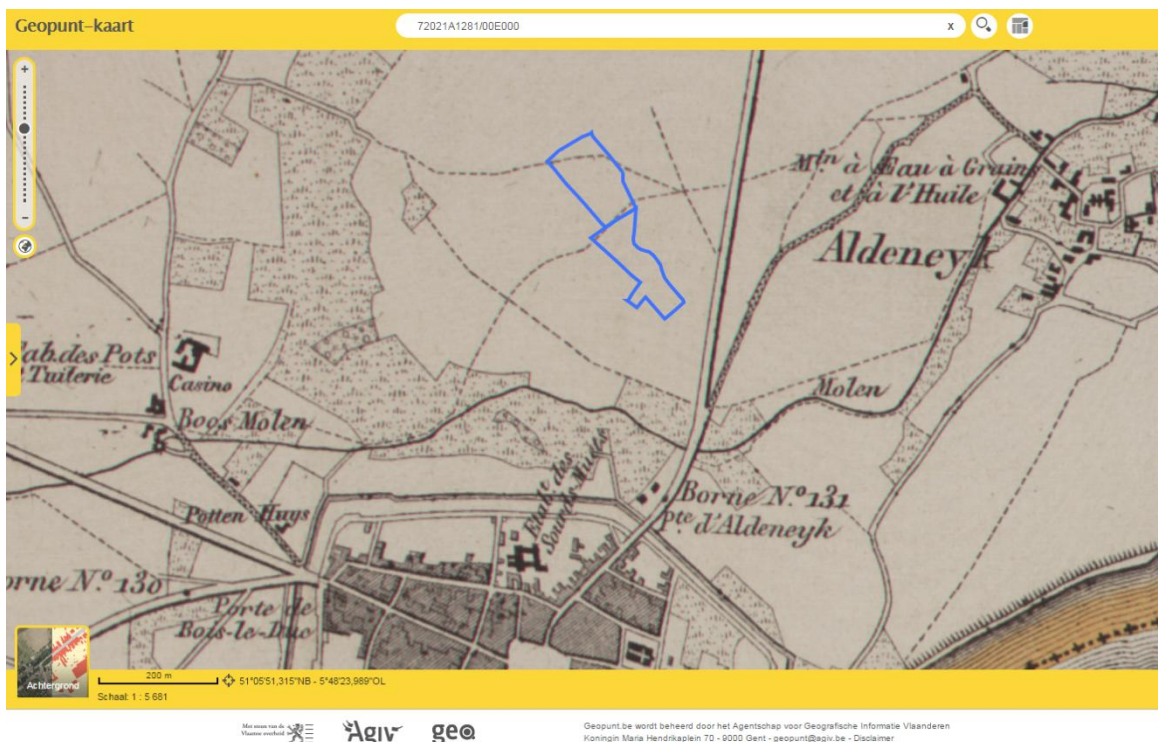
4. Archeologische / historische voorkennis

4.1. Cartografische bronnen: het onderzoeksterrein is telkens aangeduid in blauw

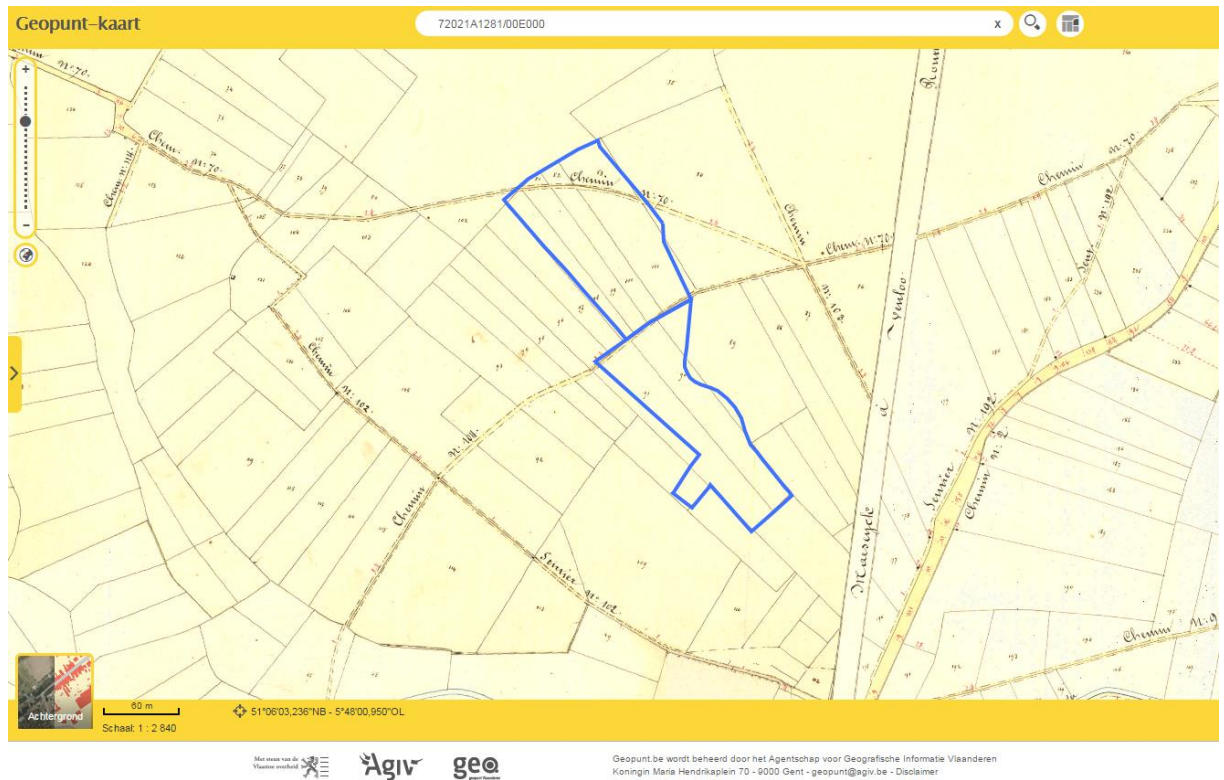
4.1.1. De Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden (Graaf de Ferraris - 1772 - 1775)

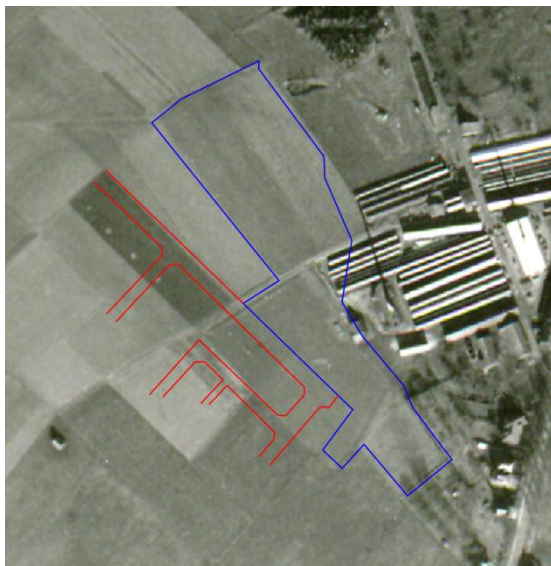
4.1.2. Uittreksel uit de Vandermaelenkaart (ca. 1846-1854)

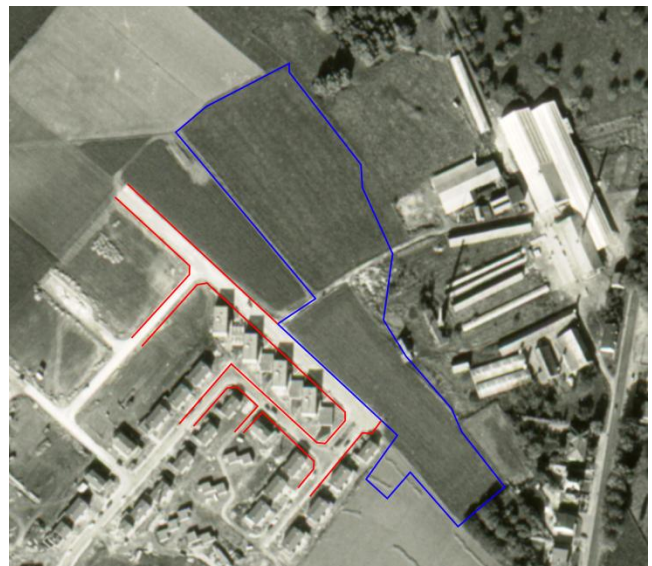
4.1.3. Atlas der Buurtwegen (1850-1854)

4.2. Luchtfoto's

©AGIV, 1961-02-14_69317

©AGIV, 1970-10-16_74020

4.3. Centraal Archeologische Inventaris

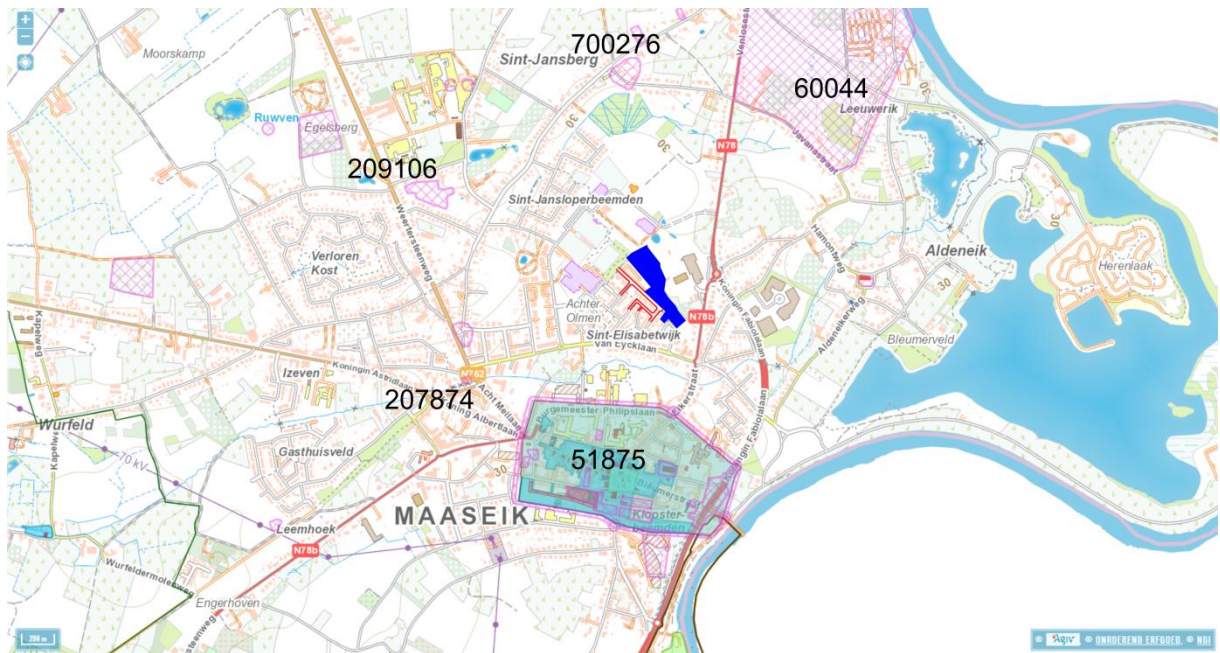
CAI 51875: Historische stadskern van Maaseik

CAI 207874: Bosmolen, late middeleeuwen

CAI 209106: losse vondsten, aardewerk Bronstijd – brandkuilen (middeleeuwen?)

CAI 700276: Neolithicum, talrijke potten uit ruw gebakken aarde, een spinschijfje, talrijke bewerkte vuurstenen zoals messen, krabbers, pijlpunten, bijlen en kernen (vondst uit 1938)

CAI 60044: terra sigillata kom en 3 kruiken met oor, ruwwandige scherven van urnen uit donkergele klei (late ijzertijd – Romeins)

Uittreksel uit de CAI met in blauw aangeduid het onderzoeksgebied.

4.4. Conclusie

Uit de verschillende bronnen en het booronderzoek bleek, in tegenstelling tot hetgeen de bodemkaart aangeeft, het terrein geen deels vergraven terrein te zijn, maar kan het geheel bodemkundig geklasseerd worden als een terrein met een Lcpy bodem: een matig droge zandleembodem zonder profiel, waarbij de sedimenten zwaarder of fijner worden met de diepte. Ook de luchtfoto's uit 1961 en 1970 laten duidelijk zien dat het overgrote deel van het terrein tot toen, zelfs tot heden, in gebruik was/is als landbouwakker. In het voorbije seizoen werd het deels gebruikt voor bieten, deels voor maïs.

De andere bronnen, Ferrariskaart, Atlas van Buurtwegen, Vandermaelenkaart geven eenzelfde beeld. Het terrein is zeker in de postmiddeleeuwse periode ook enkel gebruikt voor landbouwdoeleinden. Tussen de twee te onderzoeken percelen, 1263c en 1281e, loopt een weg ; op de Atlas van buurtwegen aangeduid als « chemin 104 ». Ook blijkt uit die atlas dat de percelen in de 19de eeuw opgesplitst waren in meerdere percelen. De perceelscheidingen hebben mogelijk hun sporen nagelaten in de bodem net als het tracé van de weg.

Eén kleine hoek van het terrein, de noordelijke hoek van perceel 1281e, maakte een tijdje deel uit van het terrein van steenbakkerij terca. Op het terrein en in die hoek, zo blijkt uit de luchtfoto's, stonden vroeger droogloodsen om de vormelingen te laten drogen vooraleer ze definitief gebakken werden.

Uit de Centraal Archeologische Inventaris blijkt het gebied enig potentiëel te kunnen hebben. Ten noorden, CAI locaties 209106, 700279 en 60044, werden vondsten gedaan uit het Neolithicum, Bronstijd, IJzertijd en Romeinse periode (terra sigillata). De drie sites liggen als een waaier ten noorden van het onderzoeksgebied, telkens op een afstand van slechts ca. 1 kilometer. De drie sites liggen wel op de oeverwal van een oude maasarm terwijl het onderzoeksgebied op een heuvelrug ligt temidden van een complex van oude maasarmen. Ook het historisch centrum van Maaseik ligt op een « wig » tussen twee maasarmen zoals mooi te zien is op de luchtfoto uit 1961. Dit kan erop wijzen dat men voor bewoning eerder de hoger gelegen oeverwallen opzocht danwel de heuveltopjes binnen de maasarmen.

Ondanks het feit dat tijdens de boringen geen noemenswaardige vondsten werden gedaan, kan uit bovenstaande geconcludeerd worden dat het terrein toch enige potentie heeft naar archeologisch interessante sporen en restanten.

5. De onderzoeksopdracht

5.1. De stratigrafie van het terrein: bodemkundig onderzoek (bijdrage van dr. J. Wijnen)

Er werden 5 profielkolommen van nabij bekeken; aan de werkputten 1, 10, 18, 23 en 25. Algemeen kan gesteld worden dat het terrein qua bodemvorming éénvormig is. De ondergrond bestaat uit bruin matig grof zand met kleiige zandlaagjes (profielput nabij werkput 18) of kleiig zand (werkput 23), die overgaat in lichtbruine tot bruine sterk zandige leem en vervolgens bruine zwak zandige klei. Ter hoogte van werkput 1 is de ondergrond zwak roestig en zwak mangaanhoudend, terwijl in de rest van de opgenomen profielkolommen geen gleyverschijnselen zijn aangetroffen.

Klaarblijkelijk is de bodem op de rest van het terrein droger. In de ondergrond van deze drogere terreindelen zijn regenwormgangen aangetroffen. Het westelijk deel van het terrein wordt gekenmerkt door zandigere afzettingen (sterk zandige leem, ten opzichte van zwak zandige klei op het westelijk deel van het terrein).

Er is enige twijfel ontstaan over de textuur van de bij het booronderzoek als sterk zandig omschreven kleien. Door een hoger bodemvocht kunnen deze zich mogelijk plastischer hebben gedragen, dan onder de omstandigheden van het proefsleuvenonderzoek. Het kan zijn dat de bij het booronderzoek als sterk zandige klei omschreven afzetting in wezen sterk zandige leem is. De bouwvoor van 30 à 42 cm dikte is ter

hoogte van de werkputten 1 en 10 zwak humeuze, sterk zandige leem, terwijl deze ter hoogte van werkput 19, 23 en 25 uit zwak humeuze, zandige klei bestaat.

Afgezien van een zwak zandige kleilaag ter hoogte van werkput 25 tussen 30 en 81 cm diepte in de vorm van baksteenspikkels, zijn er in profielkolommen geen archeologische indicatoren aangetroffen in de ondergrond. In de profielkolommen zijn wel bijmengingen en archeologische indicatoren aangetroffen in de Ap-horizont. Er zijn baksteenspikkels aangetroffen en als bijmenging zijn ter hoogte van werkput 18 steenkolengruis en ter hoogte van werkput 24 plastic aangetroffen.

Algemeen is de bodem te kenmerken als een kleibodem zonder profiel (A-C profiel).

Individuele profielbeschrijvingen van representatieve profielkolommen voor de hele site

Profielput, werkput 18

Locatie: Rode Kruislaan te Maaseik

N E LB72: N 199988.66 - E 249811.50

Hoogte: maaiveld = 31.55 m TAW – aangelegd vlak = 30.29 m TAW

Horizont	Diepte (cm)	Beschrijving
Ap	0 - 32	Donker grijsbruine zwak humeuze, zwak zandige klei met baksteenspikkels en steenkolengruis, Ap-horizont
C1	32 - 54	Bruine, zwak zandige klei met donkergrijsbruine vlekking van voormalige regenwormgangen, C-horizont
C2	54 - 108	Lichtbruine sterk zandige leem met donkergrijsbruine vlekking van voormalige regenwormgangen, C-horizont
C3	108 - 122	Bruine matig grove, zwak siltige zanden met laagjes kleig zand, C-horizont

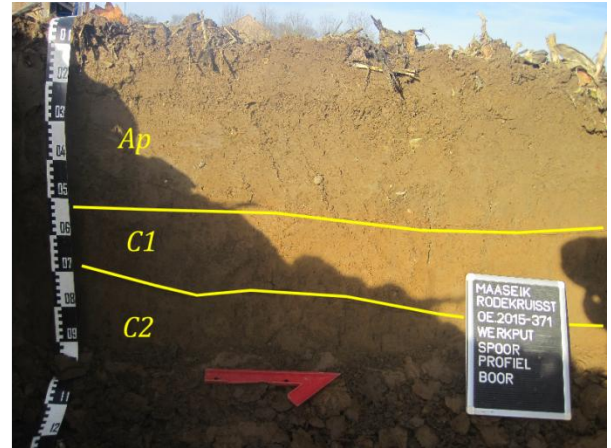
Profiel: Profielpuut, werkput 23

Locatie: Rode Kruislaan te Maaseik

N E LB72: N 199929.96 - E 249835.95

Hoogte: maaiveld = 31.31 m TAW - aangelegd vlak = 30.36 m TAW

Horizont	Diepte (cm)	Beschrijving
Ap	0 – 42	Donker grijsbruine zwak humeuze, zwak zandige klei met baksteenspikkels en plastic, Ap-horizont
C1	42 – 71	Bruine, zwak zandige klei met donkergrijsbruine vlekking van voormalige regenwormgangen en enkele grindstenen, C-horizont
C2	71 - 91	Lichtbruine sterk zandige leem met donkergrijsbruine vlekking van voormalige regenwormgangen, C-horizont

5.2. Proefsleuvenonderzoek

5.2.1. De vrijgelegde oppervlakte:

oppervlakte					
WP	opp m ²	WP	opp m ²	WP	opp m ²
1	102	10	102	19	88
2	104	11	92	20	83
3	87	12	97	21	87
4 (inclusief kijkvenster)	122	13	92	22	83
5	95	14	100	23	81
6	97	15	97	24	90
7	99	16	89	25	87
8	97	17	88	26	35
9	98	18	104		
subtotalen	901		861		634
alg. totaal aangelegd	2396	m ²			
totaal terrein	20756	m ²			
% aangelegd	11,54	%			

5.2.2. Beschrijving van de werkputten

In totaal werden er 26 werkputten aangelegd geschrinkt ten opzichte van elkaar en verspreid over het volledige terrein. Voor het bijkomend bodemkundig onderzoek werden 5 “hoofdprofielkolommen” gegraven: aan de werkputten 1, 10, 18, 23 en 25. Aan de werkputten 19, 20, 21, 22, 24 en 26 werden geen profielputten gegraven enerzijds omdat de bodemontwikkeling al grondig onderzocht was door boringen, anderzijds omdat uit de studie van de 5 hoofdprofielen bleek dat de stratigrafische opbouw van het terrein overal hetzelfde beeld bood.

Op aangeven van de bodemkundige Jeroen Wijnen werd in elke werkput het vlak aangelegd tussen de 10 en de 15 cm onder de Ap-horizont.

In geen enkele werkput, met uitzondering van de **werkputten 4, 11 en 17** werden bodemsporen aangetroffen. In **werkput 11** (spoor 11-1) is het geen echt bodemspoor maar bevonden zich vlak onder de Ap-horizont ter hoogte van de ophoging in het terrein concentraties baksteenpuin en grind; restanten van

de oude wegverharding van “Chemin 104” (cfrt Atlas van Buurtwegen). De noordelijke helft van deze werkput gaat over de scheidingslijn van de beide kadastrale percelen, juist daar waar de weg het terrein doorkruiste.

Wp 11, vlak en noordprofiel in detail

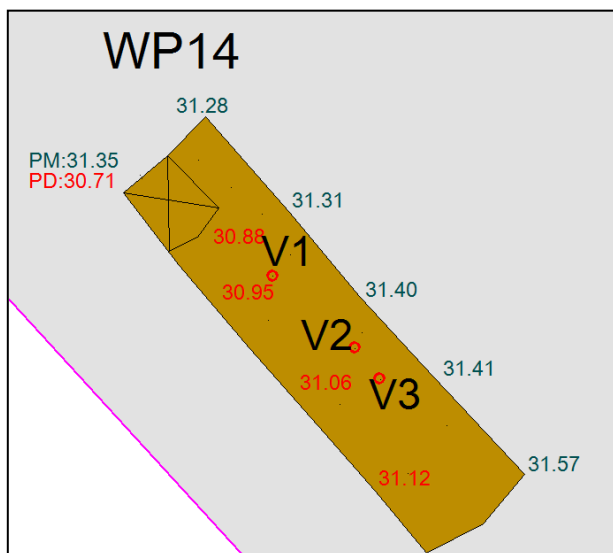
In **werkput 17** werd een vierkant paalspoor (spoor 17-1) aangetroffen met een donkergrijze, humeuze vulling en een kuil (spoor 17-2), die zich dwars over de volledige werkput uitstreckte en waarvan de vulling bestaat uit donkergrijze aarde vermengd met geelkleurig zand, volledig vreemd aan de rest van de omringende bodem.

Werkput 14

In werkput 14 werden 3 “puntvondsten” gedaan. Het betreft drie plekken waar zonder enige aanwijzing van een spoor aardewerkscherven aangetroffen werden. Ze kunnen derhalve beschouwd worden als

“aanlegvondsten”. De vondsten kwamen tevoorschijn direct onder de Ap-horizont en werden licht geraakt door de graafmachine.

Puntvondst 1 (V1): is een groep van drie (6) scherven. De eerste drie (14-1-3⁹) vormen samen een bodemfragment van een dikwandig handgevormd recipiënt. De kern is bruin tot zwart en fijn gemagerd met kwartskorreltjes. De buitenzijde is vlak, donkerroodbruin tot zwart van kleur.

Fragment 2 (14-1-2) is een gelijkaardig bodemfragment met de aanzet naar de buik van het recipiënt.

Fragment 3 (14-1-1) is een roodbruinkleurige wandscherf met zeer fijne magering en de kleur van de kern van het baksel is gelijk aan de kleur van de binnen- en buitenzijde.

Werkput 14, V1 - binnenzijde

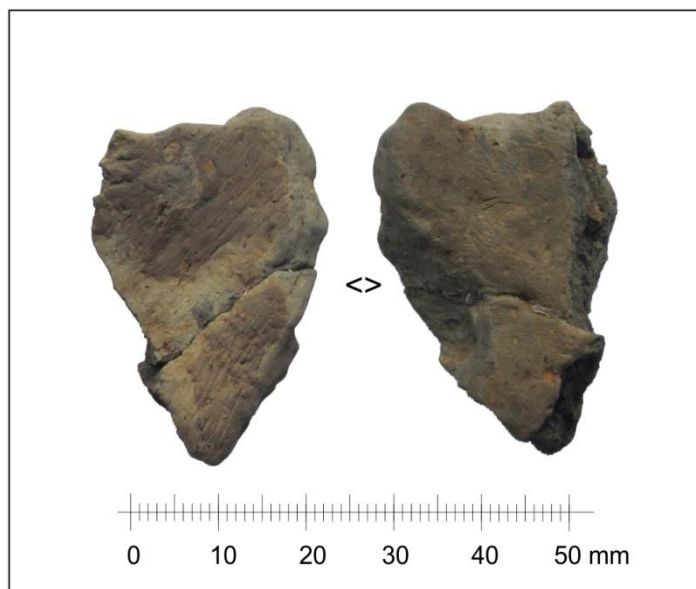

⁹ 14-1-3 verwijst naar het nummer in de vondstenlijst

Werkput 14, V1 – buitenzijde Werkput 14, V1, buitenzijde

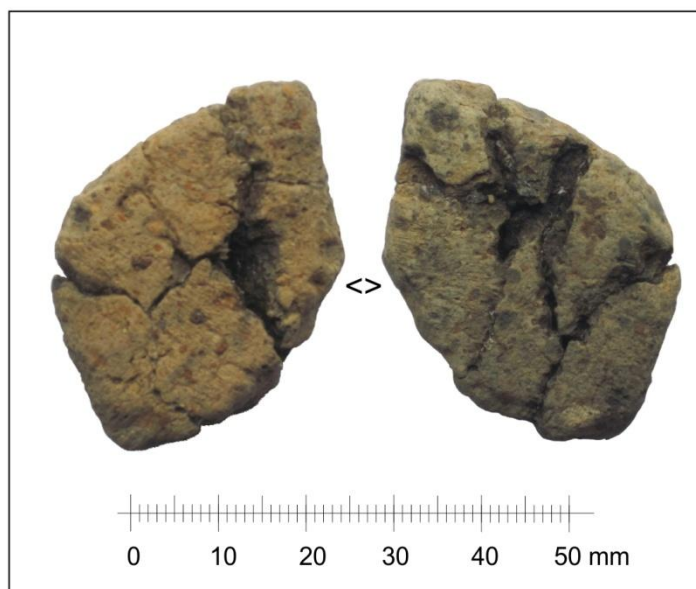
Alle drie deze fragmenten zijn te dateren in de ijzertijd zonder mogelijkheid tot verdere precisering.

Puntvondst 2 (V2 / 14-2) zijn 2 wandscherfjes die samen 1 scherv vormen van handgevormd aardewerk. De binnen- en buitenzijde zijn grijs-grijsbruin gevlekt, de kern is donkergrijs en bevat zeer fijne magering. Datering: ijzertijd zonder nadere precisering.

Werkput 14, V2, buitenzijde

Puntvondst (V3 / 14-3): is een ensemble van 7 kleine schervjes die alle 7 samen één wandscherf vormen met een roodbruine buitenzijde, een grijsbruine binnenzijde en een donkergrijze kern, fijne magering van kwartskorreltjes en chamotte. De datering: ijzertijd zonder mogelijkheid tot verdere precisering. Alle schervjes vormen samen 1 wandscherf.

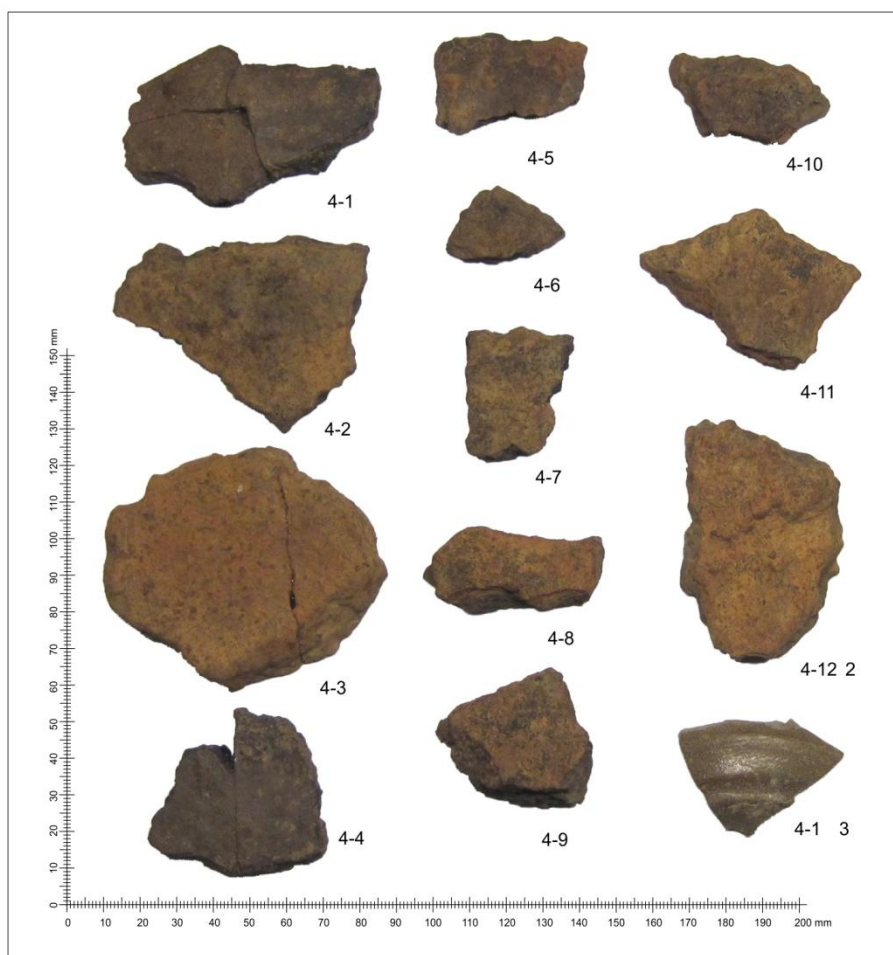

Werkput 14, V3 / 14-3

Werkput 14, vlak, de markers geven de vindplaatsen van de scherven aan.

In **werkput 4** werd een concentratie (spoor 4/27-1) van scherven aangetroffen die – op één scherf na – allemaal te dateren zijn in de ijzertijd. De scherven lagen binnen een bereik in diepte van nauwelijks 10 cm. Vanaf het niveau dat de eerste scherven werden aangetroffen werd het vlak verder uitgeschaafd tot er geen enkel spoor van scherven meer werd aangetroffen. De concentratie bevond zich binnen een vlek die zich licht onderscheidde van de omringende bodem door een groot aantal grijze spikkels grond en redelijk veel sporen van houtskoolresten. De vlek is ovaal van vorm en heeft als afmetingen 2,70 m breedte en 3,70 m lengte. De lengte is relatief aangezien de vlek verdwijnt in het noordprofiel van de werkput. In het ensemble bevindt zich één grote anomalie; een wandfragmentje van een Raerenkrui in bruin geglaazuurd steengoed (16de eeuw of later).

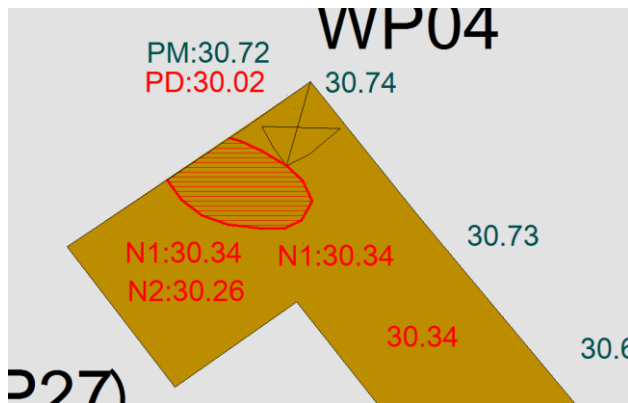
Naar aanleiding van de vondsten werd aan de werkput een kijkvenster gegraven (werkput 27) waardoor de westelijke afbakening van de kuil kon gemarkeerd worden. Het is de enige kuil die op heel de site werd aangetroffen en het enige redelijk duidelijke spoor van oudere bewoning, bewerking of antropogene activiteit en aanwezigheid op het terrein.

Werkput 4, vlak

Werkput 4, vlak van het kijkvenster met aanduiding van het spoor van de kuil.

Werkput 4, detailtekening met niveauaanduiding in meter TAW van de aangelegde vlakken

In geen enkele andere werkput werden sporen noch artefacten aangetroffen. Derhalve menen we dat een fotografisch overzicht van de aanlegvlakken van de hoger niet besproken werkputten volstaat.

Werkput 1

Werkput 2

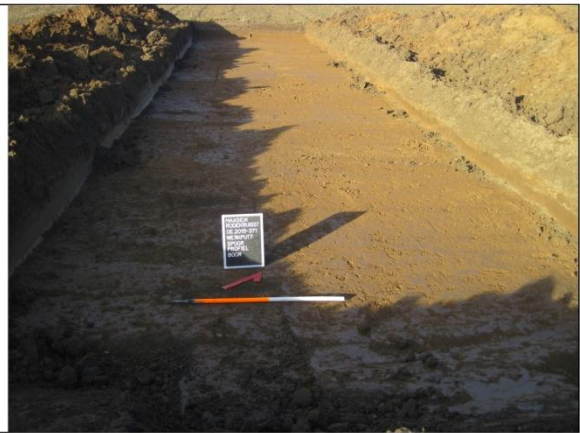
Werkput 3

Werkput 5

Werkput 6

Werkput 7

Werkput 8

Werkput 9

Werkput 10

Werkput 12

Werkput 13

Werkput 15

Werkput 16

Werkput 18

Werkput 19

Werkput 20

Werkput 21

Werkput 22

Werkput 23

Werkput 24

Werkput 25

Werkput 26

5.2.3. Metaaldetectie (bijdrage van B. Van Genechten)

Tijdens de prospectie op 10 en 11 december werd heel het terrein aan de oppervlakte (maaiveld) zowel als de aangelegde vlakken met de metaaldetector onderzocht. In de werkputten werden geen vondsten gedaan. Wel werden op het maaiveld verschillende artefacten gevonden. Een overzicht (vondstenlijst):

Vonds num mer	Determinatie	Materiaal	Datering	Opmerkingen
1	Siernagel	Brons	Onbekend	
2	Oord, Johan Theodoor van Beieren, Prinsbisdom Luik	Koper	18de eeuw	
3	2 Centiem, België, Leopold I of II	Koper	19de - vroege 20ste eeuw	
4	2 Centiem, België, Leopold II	Koper	1879	
5	Munt, n.n.t.d.	Koper	16de-17de eeuw	
6	Munt, n.n.t.d.	Koper	16de-17de eeuw	
7	Munt, n.n.t.d.	Koper	16de-17de eeuw	
8	Munt, n.n.t.d.	Koper	16de-17de eeuw	
9	50 Centiem, België, Boudewijn	Koper	20ste eeuw	
10	Munt, n.n.t.d.	Koper	19de - vroege 20ste eeuw	
11	Munt, n.n.t.d. (fragment)	Koper-legering	18de eeuw?	
12	Musketkogels	Lood-legering	1500-1850	Enkele exemplaren vertonen nog gietrestanten
13	Militaria (WO I & II)	Koper-legering	20ste eeuw	Drie hulzen 8 x 57 mm Mauser (Duitse makkelijk, WO I), Duitse koppelpassant (WO I), schrapnel Engelse luchtafweer (WO II)
14	Loden gewicht met ijzeren ring	Lood / ijzer	Onbekend	
15	Loodjes	Lood-legering	16de-20ste eeuw	Accijnslood (19de-20ste eeuw), 2 lakenloden (16de-18de eeuw)
16	Knopen	Koper-legering	16de-17de eeuw / 19de-20ste eeuw	Knoop met anker recentst
17	Zakheilige	Lood-legering	19de-20ste eeuw	
18	Naairing	Koper-legering	17de-18de eeuw	
19	Niet nader te determineren en recent materiaal	koper/lood /tin	/	

Deze vondsten, samen met sporadisch stukken steengoed aardewerk en roodbakkenwaar, die niet ingezameld werden, wijzen er ons inziens op dat vanaf de late middeleeuwen/postmiddeleeuwse periode het terrein waarschijnlijk bemest werd met gier afkomstig uit beerputten uit de stad en dat, gelet op het behoorlijke aantal kogels, op en/of rond dit terrein toch nogal geschoten geweest is.

De metaaldetectievondsten:

De zakheilige (maatlat = 3 cm)

Loden gewicht

De 20ste-eeuwse kogels, granaatfragment en knoop (ook detail)

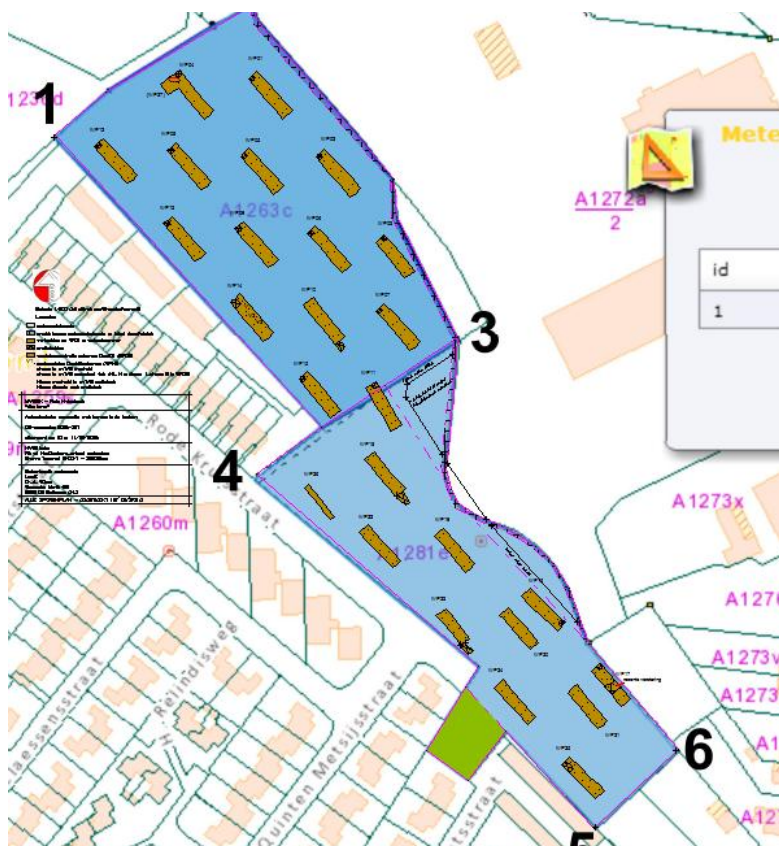

Verzameling musket- en pistoletkogels

5.3. projectie van het proefsleuvenonderzoek op het bouwplan

Aangezien er nog geen definitief inrichtingsplan voorhanden is kan dit punt niet ingevuld worden.

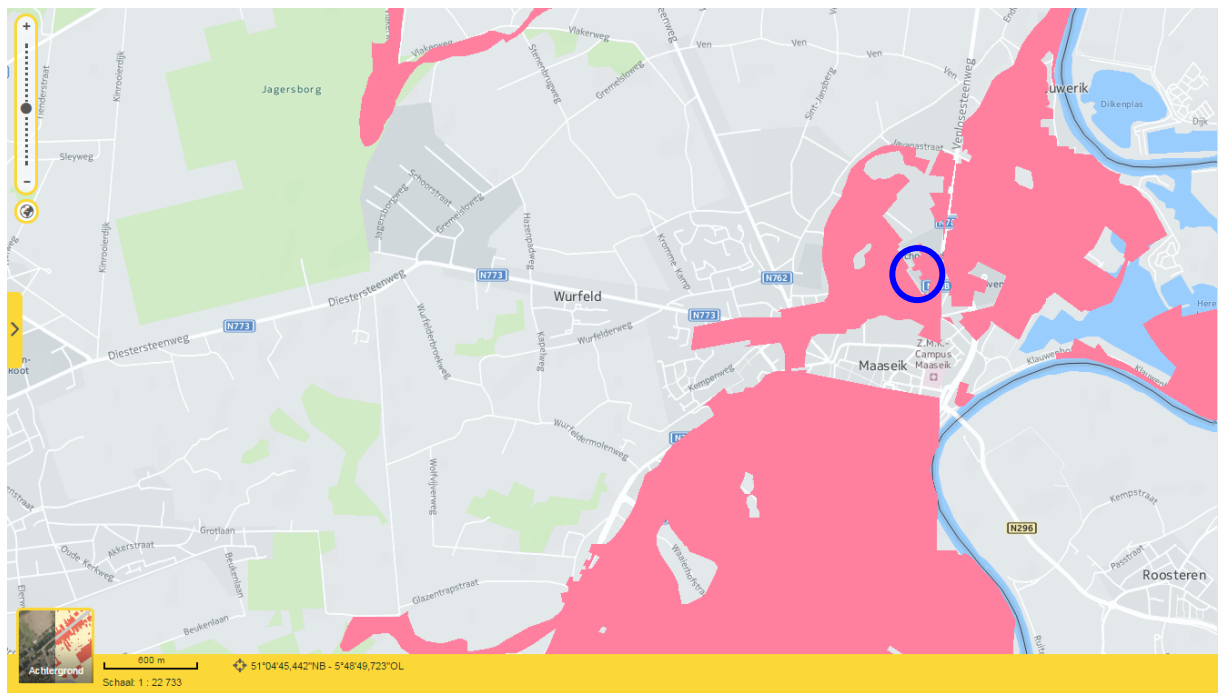
5.4. projectie van het proefsleuvenonderzoek op het kadasterplan

6. Besluit en Evaluatie

Alhoewel het terrein gelet op de indicaties af te leiden uit historische en archeologische gegevens enig potentiëel had, moeten we concluderen dat het terrein enkel indicaties van gebruik heeft opgeleverd in de ijzertijd. Het aangetroffen aardewerk bevond zich net onder de Ap-horizont wat erop kan wijzen dat – indien er sporen aanwezig waren – deze mogelijk doorheen de tijden verspit en/of verploegd zijn.

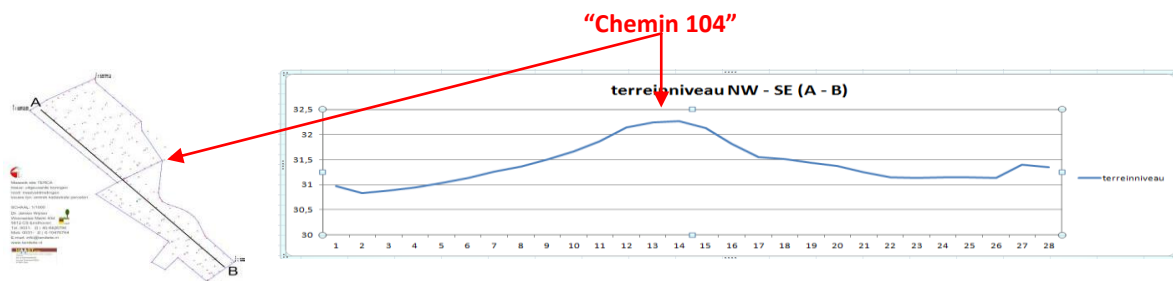
Wij denken eerder te maken te hebben met een off-site fenomeen. Het zijn nog maar indicaties en er zijn geen duidelijke of onomstotelijk aanwijsbare sporen van bewoning of nederzettingen, maar het lijkt erop dat de mens gedurende de pre- en protohistorische tijden en tot in de late middeleeuwen, eerder de hoger gelegen oeverwallen van de maasarmen opzocht om te gaan wonen terwijl de lager gelegen maasarmen gebruikt werden als landbouwgebied. De bodems zijn hoe dan ook behoorlijk vruchtbaar maar, en, dit blijkt uit de alluviale bodemafzettingen, deze zones raakten vroeger geregeld overstroomt waardoor het niet interessant en niet aangewezen was om er te gaan wonen. Zelfs nu wordt de zone waarin het onderzoeksgebied ligt aangeduid als “een van nature overstroombaar gebied”.

©Geopunt.be: Van nature overstroombare gebieden, het onderzoeksgebied situeert zich binnen de blauwe cirkel.

Ook het feit dat de oude weg “Chemin 104” duidelijk hoger ligt dan het omliggende terrein heeft ons inziens te maken met die vroegere overstromingsgevoeligheid.

Terreinprofiel¹⁰:

Het aangetroffen aardewerk is nagenoeg allemaal van dezelfde soort: handgevormd, dikwandig aardewerk met donkergrijze tot zwarte kern en geglad oppervlak. Eén wandscherf – uit werkput 4 - is afkomstig van een recipiënt met besmeten buitenoppervlak. Een anomalie, een anachronisme als het ware, is de steengoed scherf te midden van een ensemble van scherven uit de ijzertijd. Dit kan te wijten zijn aan bioturberende activiteit; mollen, wormen die artefacten in de bodem in de diepte verplaatst hebben.

Het geheel doet denken aan de vondsten gedaan te Overpelt - Bleekveldstraat¹¹ ondanks het feit dat daar wel bodemsporen werden aangetroffen, restanten van spiekers. We menen daarom te mogen besluiten dat de aangetroffen archeologica in verband kunnen gebracht worden met landbouwactiviteit in het gebied eerder dan met bewoningssporen. De aanwezigheid van aardewerk kan dan verklaard worden als

¹⁰ Overgenomen uit: WIJNEN, J. CLAESEN, J., VAN DE KONIJNENBURG, R., 2015, Landschappelijk en bodemkundig booronderzoek, Maaseik site terca HAAST-rapport 2015-05, Bree, 2015 D/2015/12654/05

¹¹ VAN DE KONIJNENBURG, R., en DONDEYNE, S., (2012), Archeologische opgraving site: Overpelt - Ringlaan / Veldstraat / Bleekveldstraat, eindverslag, HAAST-rapport 2012-08, D/2012/12654/8, Bree.

achtergelaten, kapotte recipiënten die eten bevatten voor de mensen die het land aan het bewerken waren.

7. Advies aan de toezichthoudende overheid, het Agentschap Onroerend Erfgoed

De quasi totale afwezigheid van bodemsporen, behoudens enkele zeer recente verstoringen in werkput 17, met toch aanwezigheid van één concentratie van aardewerkscherven uit één en dezelfde periode, menen we te kunnen interpreteren als een off-site fenomeen dat gerelateerd kan worden aan landbouwactiviteiten. Met uitzondering van een klein deel in de noordelijke terreinhelft heeft het terrein niets opgeleverd en kan wat ons betreft vrij gegeven worden van verder archeologisch onderzoek. De zone rondom de schervenconcentratie in werkput 4 zou misschien iets meer kunnen opleveren aan inzichten in activiteiten op het terrein in de ijzertijd, maar, wij hebben sterk de indruk dat we te maken hebben met landbouwactiviteiten aangezien er ons inziens argumenten zijn om aan te nemen dat de bewoning eerder op de oeverwallen van de maasarmen moet gezocht worden dan in de overstroombare gebieden.

Algemeen durven wij daarom voor te stellen het terrein vrij te geven van verder archeologisch onderzoek.

8. Beantwoording van de onderzoeksvragen:

- Welke zijn de waargenomen horizonten in de bodem, beschrijving + duiding? Komt dit overeen met de vaststellingen uit het booronderzoek?
De ondergrond bestaat uit bruin matig grof zand met kleiige zandlaagjes (profielput nabij werkput 19) of kleiig zand (werkput 24), die overgaat in lichtbruine tot bruine sterk zandige leem en vervolgens bruine zwak zandige klei. Het westelijk deel van het terrein wordt gekenmerkt door zandigere afzettingen (sterk zandige leem, ten opzichte van zwak zandige klei op het westelijk deel van het terrein). Algemeen is de bodem te kenmerken als een kleibodem zonder profiel (A-C profiel). Algemeen komt dit overeen met de resultaten van het booronderzoek. Wel zijn twijfels gerezen over de textuur voor de grond die als sterk zandige klei is omschreven. Er is in de plaats daarvan sterk zandige leem aangetroffen. Mogelijk heeft de grond zich in het voorjaar plastischer gedragen, door een hoger bodemvocht waardoor deze foutief als klei is geclassificeerd. Deze constatering heeft echter geen vergaande consequenties voor de landschappelijke eigenschappen van het onderzoeksgebied en de mate van bewoonbaarheid of geschiktheid voor bepaalde landgebruiken gedurende het Holoceen.
- Waardoor kan het ontbreken van een horizont verklaard worden?
Er ontbreken geen bodemhorizonten. Het is een kleibodem zonder profiel. Het zijn bodems die karakteristiek zijn voor zijn bodems met een beginnende profielontwikkeling in alluviale vlakten. Er zijn ook geen indicaties voor diepe verstoringen of erosie.
- Zijn er losse vondsten (aardewerk, lithische artefacten, aanwezig? Zo ja, zijn dit geïsoleerde vondsten of is er sprake van vondstconcentraties?
Er zijn twee locaties waar aardewerkscherven "in situ" werden aangetroffen. In werkput 14 gaat het om drie "puntvondsten" zonder bodemsporen, in werkput 4 betreft het een concentratie van scherven uit de ijzertijd in een grote kuil.
- Kunnen deze concentraties wijzen op de aanwezigheid van een prehistorische site?
Bij gebrek aan bodemsporen die kunnen wijzen op bewoning/structuren, menen we te kunnen besluiten dat de vondsten gerelateerd moeten worden aan landbouwactiviteiten eerder dan aan bewoning.

- Hoe is de bewaringstoestand van deze prehistorische site(s)?
Niet van toepassing aangezien er geen aanwijzingen zijn voor een echte site.
- Zijn er sporen aanwezig? Zo ja, geef een beknopte omschrijving.
Er zijn drie bodemsporen aangetroffen: twee zeer recente in werkput 17 in de vorm van één paalkuil en één grote kuil, een derde is een eerder vaag spoor van een kuil waarin ijzertijdaardewerk werd aangetroffen.
- Zijn de sporen natuurlijk of antropogeen?
De drie in vorige vraag aangehaalde sporen zijn antropogeen.
- Hoe is de bewaringstoestand van de sporen?
De recente sporen tekenden zich heel duidelijk af in de bodem. Het spoor in werkput 4 was eerder vaag en onderscheidde zich vooral op basis van de aanwezigheid van aardewerkscherven en houtskoolpartikels.
- Maken de sporen deel uit van een of meerdere structuren?
Er zijn geen aanwijzingen voor structuren aangetroffen.
- Behoren de sporen tot een of meerdere periodes?
De sporen in werkput 17 zijn duidelijk 20ste-eeuws, de kuil in werkput 4 en de puntvondsten in werkput 14 dateren uit de ijzertijd zonder verdere chronologische specificatie.
- Kan op basis van het sporenbestand in de proefsleuven een uitspraak worden gedaan over de aard en omvang van occupatie?
Het onderzoeksterrein is tot op heden en van in de proto-historie in gebruik geweest als landbouwgebied. Er kan echter geen uitspraak gedaan worden over de periode tussen de ijzertijd en de late middeleeuwen, maar men kan geredelijk veronderstellen dat ook in die perioden er enige landbouwactiviteit geweest is.
- Zijn er indicaties (greppels, grachten, lineaire paalzettingen, ...) die kunnen wijzen op een inrichting van een erf/nederzetting?
Neen
- Zijn er indicaties voor de aanwezigheid van funeraire contexten?
Neen
- Wat is de relatie tussen de bodem en de archeologische sporen?
De sporen die zijn aangetroffen bevonden zich net onder de bouwvoor. Deze sporen werden aangetroffen in het noordelijk en westelijk deel van het onderzoeksgebied waar de overgang van Pleistocene/Tardiglaciale afzettingen (afzettingen met een grovere textuur zoals zand en grind) naar het fijne alluvium (Holoceen) relatief ondiep ligt. Er is een gerede kans dat sporen door overstromingen en door verspitting/verploeging vervaagd en/of verdwenen zijn; opgegaan in de Ap-horizont.
- Wat is de relatie tussen de bodem en de landschappelijke context (landschap algemeen, geomorfologie, ..)?
Binnen het onderzoeksgebied bevinden zich bodems met een beginnende profielontwikkeling zoals deze worden aangetroffen in alluviale vlakten. Het terrein is gelegen op een rug tussen twee oude Maasarmen, die mogelijk langere tijd nog actief waren bij hoog water. In die tijd is het fijne alluvium afgezet op deze rug. Onbekend is precies tot wanneer deze rug nog onderhevig was aan overstromingen. De rug ligt relatief hoog en de Maas heeft zich sindsdien dieper ingesneden waardoor de huidige stroomvlakte enige meters dieper ligt.
- Is er een bodemkundige verklaring voor de partiele afwezigheid van archeologische sporen? Zo ja, waarom? Zo nee, waarom niet?
Doordat de fijne afzettingen nogal bruin gekleurd zijn, kunnen deze mogelijk archeologische sporen

maskeren. Het spoor in werkput 4 is niet zo erg gemaskeerd dat het niet zichtbaar is geworden, alhoewel dient aangestipt dat het vooral de contaminaties zijn die een aflijning van het spoor mogelijk maakten. De bruinkleuring is ontstaan door de oxidatieve omstandigheden die gangbaar zijn boven de grondwaterspiegel.

- Kunnen archeologische vindplaatsen in tijd, ruimte en functie afgebakend worden (incl. de argumentatie)?
Het aangetroffen aardewerk kan toegewezen worden aan de ijzertijd zonder mogelijkheid tot een nauwkeurigere datering: 800 v. Chr. – het jaar 1...
- Wat is de vastgestelde en verwachte bewaringstoestand van elke archeologische vindplaats?
Niet van toepassing
- Wat is de waarde van elke vastgestelde archeologische vindplaats?
Het betreft sporen van landbouwactiviteiten.
- Wat is de potentiële impact van de geplande ruimtelijke ontwikkeling op de waardevolle archeologische vindplaatsen?
Niet van toepassing

Het antwoord op de volgende vragen is telkens zonder voorwerp.

- Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling: hoe kan deze bedreiging weggenomen of verminderd worden (maatregelen behoud *in situ*)?
- Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling en die niet *in situ* bewaard kunnen blijven:
 - 2. Wat is de ruimtelijke afbakening (in drie dimensies) van de zones voor vervolgonderzoek?
 - 3. Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht, zowel vanuit methodologie als aanpak voor het vervolgonderzoek?
- Welke vraagstellingen zijn voor vervolgonderzoek relevant?
- Zijn er voor de beantwoording van deze vraagstellingen natuurwetenschappelijke onderzoeken nodig? Zo ja, welke type staalnames zijn hiervoor noodzakelijk en in welke hoeveelheid?

Gebruikte literatuur:

Bodemkundig onderzoek:

Beerten, K., 2000: *Quartaire geologische profieltypenkaart Kaartblad 10–18 Maaseik-Beverbeek*, Leuven

Beerten, K., 2005: *Toelichting tot de Quartaire geologische kaart, Kaartblad Maaseik 10-18*, Leuven.

Baeyens, L. en J. Sanders, 1987: *Bodemkaart van België, Verklarende tekst bij het kaartblad Maaseik 49W*, Gent.

Databank Ondergrond Vlaanderen: <https://dov.vlaanderen.be>

Gullentops, F./J. Elsen, 1996: Grove granulaten, In: Delftstoffen in Vlaanderen, Vlaamse Milieuoverheid.

Algemeen:

WIJNEN, J. CLAESEN, J., VAN DE KONIJNENBURG, R., 2015, Landschappelijk en bodemkundig booronderzoek, Maaseik site terca HAAST-rapport 2015-05, Bree, 2015 D/2015/12654/05

VAN DE KONIJNENBURG, R., en DONDEYNE, S., (2012), Archeologische opgraving site: Overpelt - Ringlaan / Veldstraat / Bleekveldstraat, eindverslag, HAAST-rapport 2012-08, D/2012/12654/8, Bree.

VAN DE KONIJNENBURG, JANSSEN, J., GEELLEN, N. en DONDEYNE, S., 2015, Archeologische prospectie Maaseik, dr. Pergenslaan – Weertersteenweg, HAAST-rapport 2015-06, Bree, 2015 D/2015/12654/06

VAN DEN BROEKE, P., 2012, Het handgevormde aardewerk uit de ijzertijd en de Romeinse tijd van Oss-Ussen. Studies naar typochronologie, technologie en herkomst, Sidestone Press : Leiden (Doctoral Thesis, Leiden University)

INHOUDSOPGAVE

1. Inleiding	5
1.1. het project waarbinnen de prospectie is uitgevoerd met projectcode	5
1.2. begin- en einddatum van de periode waarin het onderzoek heeft plaatsgevonden	5
1.3. de organisatie van het archeologische onderzoek en de naam van de natuurlijke persoon of rechtspersoon die door zijn actie of acties de ingreep in de bodem veroorzaakt of noodzakelijk maakt	5
2. Beschrijving van de vindplaats	5
2.1. de vindplaatsgegevens met vermelding van gemeente, plaats, toponiem, minimaal 4 xy- Lambertcoördinaten, alle bekende identificatiecodes inclusief kadasterplan en kadastrale gegevens	5
2.2. de topografische ligging van de vindplaats door middel van een situatiekaart van de vindplaats op basis van een topografische kaart.	7
2.3. de landschappelijke ligging, inclusief bodemkundige situering	7
3. Resultaten bodemkundig booronderzoek	10
Besluit booronderzoek	11
4. Archeologische / historische voorkennis	13
4.1. Cartografische bronnen: het onderzoeksterrein is telkens aangeduid in blauw	13
4.1.1. De Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden (Graaf de Ferraris - 1772 - 1775)	13
4.1.2. Uittreksel uit de Vandermaelenkaart (ca. 1846-1854)	13
4.1.3. Atlas der Buurtwegen (1850-1854)	14
4.2. Luchtfoto's	14
4.3. Centraal Archeologische Inventaris	15
4.4. Conclusie	15
5. De onderzoeksoopdracht	16
5.1. De stratigrafie van het terrein: bodemkundig onderzoek (bijdrage van dr. J. Wijnen)	16
5.2. Proefsleuvenonderzoek	18
5.2.1. De vrijgelegde oppervlakte:	18
5.2.2. Beschrijving van de werkputten	18
5.2.3. Metaaldetectie	27
5.3. projectie van het proefsleuvenonderzoek op het bouwplan	29
5.4. projectie van het proefsleuvenonderzoek op het kadasterplan	29
6. Besluit en Evaluatie	29
7. Advies aan de toezichthoudende overheid, het Agentschap Onroerend Erfgoed	31
8. Beantwoording van de onderzoeksvragen:	31
9. Bijlagen	36
9.1. VONDSTENLIJST	
9.2. SPORENLIJST	
9.3. Fotolijst	
9.4. Boorplan en boorstaten	
9.5. Alle-sporen-plan	

9. Bijlagen

- 9.1. Vondstenlijst
- 9.2. Sporenlijst
- 9.3. Fotolijst
- 9.4. Boorplan en boorstaten
- Alle-sporenplan

9.1. VONDSTENLIJST

Werkput 14: puntvondsten (vondsten zonder spooraanduiding)

14-1-1: Handgevormd aardewerk (2 fragmenten) – wand

Buitenzijde: roodbruin

Binnenzijde: roodbruin

Kern: roodbruin

Magering: fijn tot zeer fijn zand

Lengte: 28.9 mm

Breedte: 39.6 mm

Dikte: 10.16 mm

Datering: ijzertijd (800 – 1 BC)

14-1-2: Handgevormd aardewerk (1 fragment) – bodem

Buitenzijde: roodbruin/donkerbruin

Binnenzijde: zwartbruin

Kern: bruin zwart

Magering: fijn kwartshoudend en chamotte

Lengte: 68 mm

Breedte: 66 mm

Dikte: 19,6 mm

Diameter bodem: ca. 110 mm

Datering: ijzertijd (800 – 1 BC)

14-1-3: Handgevormd aardewerk (3 fragmenten) – bodem

Buitenzijde: roodbruin donkerbruin

Binnenzijde: roodbruin tot zwart

Kern: bruinzwart

Magering: matig grove kwartskorrels

Lengte: 53 mm

Breedte: 48,1 mm

Dikte: 22,1 mm

Datering: ijzertijd (800 – 1 BC)

14-2: Handgevormd aardewerk (2 fragmenten) – wand

Buitenzijde: grijs - grijsbruin

Binnenzijde: grijs - grijsbruin

Kern: donkergrijs

Magering: zeer fijn

Lengte: 37.7 mm

Breedte: 24.7 mm

Dikte: 6.6 mm

Datering: ijzertijd (800 – 1 BC)

14-3: Handgevormd aardewerk (7 fragmenten) – wand

Buitenzijde: roodbruin

Binnenzijde: grijsbruin

Kern: grijszwart

Magering: fijn kwartshoudend en chamotte

Lengte: 37.03 mm

Breedte: 33.71 mm

Dikte: 9.7 mm

Datering: ijzertijd (800 – 1 BC)

Werkput 4, spoor 1 (kuil ?)

4-1: Handgevormd aardewerk (3 fragmenten) – wand

Buitenzijde: zwart geglad

Binnenzijde: afgeschilferd

Kern: zwart

Magering: zeer fijn

Lengte: 73.6 mm

Breedte: 42.1 mm

Dikte: (9.3 mm)

Datering: ijzertijd (800 – 1 BC)

4-2: Handgevormd aardewerk (1 fragment) – wand

Buitenzijde: roodbruin, korrelig oppervlak

Binnenzijde: zwartgrijs

Kern: zwartgrijs

Magering: matig grove kwartskorrels

Lengte: 63.9 mm

Breedte: 52.14 mm

Dikte: 12.5 mm

Datering: ijzertijd (800 – 1 BC)

4-3: Handgevormd aardewerk (2 fragmenten) – wand

Buitenzijde: roodbruin

Binnenzijde: roodbruin

Kern: roodbruin

Magering: chamotte / zand

Lengte: 72.8 mm

Breedte: 63.2 mm

Dikte: 12.2 mm

Datering: ijzertijd (800 – 1 BC)

4-4: Handgevormd aardewerk (2 fragmenten) – wand

Buitenzijde: geglad donkerbruin

Binnenzijde: afgeschilferd

Kern: zwartbruin

Magering: fijn kwartshoudend

Lengte: 45.9 mm

Breedte: 45.4 mm

Dikte: (10.7 mm)

Datering: ijzertijd (800 – 1 BC)

4-5: Handgevormd aardewerk (1 fragment) – wand

Buitenzijde: bruin geglad

Binnenzijde: bruin
Kern: donkergrijs
Magering: fijn kwartshoudend
Lengte: 40.6 mm
Breedte: 28.2 mm
Dikte: 12.06 mm
Datering: ijzertijd (800 – 1 BC)

4-6: Handgevormd aardewerk (1 fragment) – wand
Buitenzijde: bruin
Binnenzijde: afgeschilferd
Kern: bruinzwart
Magering: fijn kwartshoudend
Lengte: 26.2 mm
Breedte: 23.6 mm
Dikte: 11.67 mm
Datering: ijzertijd (800 – 1 BC)

4-7: Handgevormd aardewerk (1 fragment) – wand
Buitenzijde: bruin grijs grof oppervlak
Binnenzijde: donkergrijs
Kern: donkergrijs tot zwart
Magering: zeer fijn
Lengte: 35.4 mm
Breedte: 28.7 mm
Dikte: 9.65 mm
Datering: ijzertijd (800 – 1 BC)

4-8: Handgevormd aardewerk (1 fragment) – wand
Buitenzijde: roodbruin
Binnenzijde: zwartgrijs
Kern: zwartbruin
Magering: fijn kwartshoudend
Lengte: 47.8 mm
Breedte: 22.9 mm
Dikte: 10.56 mm
Datering: ijzertijd (800 – 1 BC)

4-9: Handgevormd aardewerk (1 fragment) – bodem
Buitenzijde: bruinrood
Binnenzijde: zwart donkergrijs
Kern: zwart
Magering: fijn kwartshoudend
Lengte: 38.2 mm
Breedte: 41.7 mm
Dikte: 13.9 mm
Datering: ijzertijd (800 – 1 BC)

4-10: Handgevormd aardewerk (1 fragment) – wand
Buitenzijde: bruinrood
Binnenzijde: zwartbruin
Kern: zwart tot bruinrood
Magering: matig fijn, kwartshoudend
Lengte: 43.1 mm
Breedte: 23.9 mm
Dikte: 16.3 mm
Datering: ijzertijd (800 – 1 BC)

4-11: Handgevormd aardewerk (1 fragment) – wand

Buitenzijde: bruinrood

Binnenzijde: bruinrood

Kern: bruinrood

Magering: matig fijn kwartshoudend

Lengte: 49.8 mm

Breedte: 35.9 mm

Dikte: 11.07 mm

Datering: ijzertijd (800 – 1 BC)

4-12: Handgevormd aardewerk (1 fragment) – wand

Buitenzijde: roodbruin, besmeten

Binnenzijde: bruin (zwart aankoesel, roet?)

Kern: grijsbruin

Magering: fijn kwartshoudend

Lengte: 58.3 mm

Breedte: 49.9 mm

Dikte: 12.08 mm

Datering: ijzertijd (800 – 1 BC)

4-13: Wielgedraaid aardewerk (1 fragment) – bodem/wand

Buitenzijde: bruin glazuur

Binnenzijde: bruingroen glazuur

Kern: grijs

Magering: zeer fijn

Lengte: 31.2 mm

Breedte: 43.9 mm

Dikte: 6.55 mm

Datering: postmiddeleeuws steengoed (vermoedelijk Raeren)

9.2. SPORENLIJST

Werkput 4, spoor 1

Kuil

Vorm: ovaal

Afmetingen: breedte 2,70 m x lengte 3,70 m x (10 cm bewaarde diepte - de lengte is relatief aangezien de vlek verdwijnt in het noordprofiel van de werkput).

Vulling: licht onderscheid met de omringende bodem door een groot aantal grijze spikkels grond en redelijk veel sporen van houtskoolresten. In de vulling bevond zich een concentratie van scherven (WP4-1 tot en met 13) die – op één scherv na (WP4-13) - allemaal te dateren zijn in de ijzertijd. De scherven lagen binnen een bereik in diepte van nauwelijks 10 cm.

Werkput 11 – spoor 1:

Spoor/restanten van wegverharding: vlak onder de Ap-horizont ter hoogte van de ophoging in het terrein werden concentraties baksteenpuin en grind aangetroffen; restanten van de oude wegverharding van “Chemin 104” (verdwijnt in het noordprofiel van de werkput en reikt tot 4,70 m à 4,90 m in het aanlegvlak van de werkput.

Werkput 17-1:

Paalkuil:

Vorm: vierkant

Afmetingen: 20 cm x 20 cm

Vulling: donkergrijze, humeuze vulling (Na uittrekken van de paal gat opgevuld met Ap-grond)

Datering: recent

Werkput 17-2:

Kuil: dwars over de volledige werkput

Vulling: bestaat uit donkergrijze aarde vermengd met geelkleurig zand, volledig vreemd aan de rest van de omringende bodem.

Afmetingen: lengte (= breedte van de werput): 4,75 m, breedte: 2,50 m aan de zuidwestwand van de werkput en 1,55 m aan de noordoostwand van de werkput.

Geen archeologica in aangetroffen.

Maaseik - Rode Kruisstraat
OE 2015-371

Fotolijst

2015-371 Fotolijst

2015-371 pano-01

2015-371 pano-02

2015-371 pano-03

2015-371 pano-04

2015-371 pano-05

2015-371 pano-06

2015-371 pano-07

2015-371 pano-08

2015-371 pano-09

2015-371 pano-10

2015-371 pano-11

2015-371 pano-12

2015-371 pano-13

2015-371 pano-14

2015-371 Pwp01a

2015-371 Pwp01b

2015-371 Pwp01c

2015-371 Pwp10a

2015-371 Pwp10b

2015-371 Pwp18a

2015-371 Pwp18b

2015-371 Pwp23a

2015-371 Pwp23b

2015-371 Pwp25a

2015-371 Pwp25b

2015-371 terrein op 4-03-2015

2015-371 WP01 B

2015-371 WP02 A

2015-371 WP02 B

2015-371 WP03 A

2015-371 WP03 B

2015-371 WP04 A

2015-371 WP04 B

2015-371 WP04 KV 1

2015-371 WP04 KV 2

2015-371 WP04 KV 3

2015-371 WP04 KV 4

2015-371 WP04 P

2015-371 WP05 A

2015-371 WP05 B

2015-371 WP05 P

2015-371 WP06 A

2015-371 WP06 B

2015-371 WP06 PB

2015-371 WP07 A

2015-371 WP07 B

2015-371 WP07 PA

2015-371 WP08 A

2015-371 WP08 B

2015-371 WP08 P

2015-371 WP09 A

2015-371 WP09 B

2015-371 WP10 A

2015-371 WP10 B

2015-371 WP11 A - kopie

2015-371 WP11 A

2015-371 WP11 B

2015-371 WP12 A

2015-371 WP12 B

2015-371 WP13 A

2015-371 WP13 B

2015-371 WP14 A - kopie

2015-371 WP14 A

2015-371 WP14 B

2015-371 WP15 A

2015-371 WP15 B

2015-371 WP16 A

2015-371 WP17 A

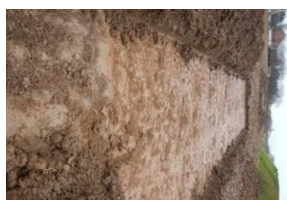
2015-371 WP17 B

2015-371 WP17 C

2015-371 WP18 A

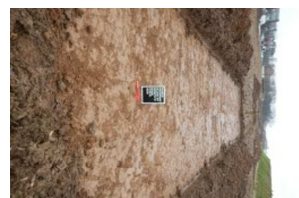
2015-371 WP19 A

2015-371 WP19 B

2015-371 WP20 A

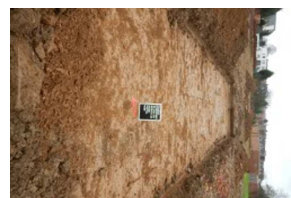
2015-371 WP21 B

2015-371 WP22 A

2015-371 WP22 B

2015-371 WP23 A

2015-371 WP23 B

2015-371 WP24 A

2015-371 WP24 B

2015-371 WP25 A

2015-371 WP25 B

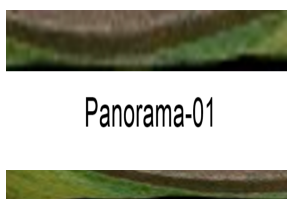
2015-371 WP26 A

2015-371 WP26 B

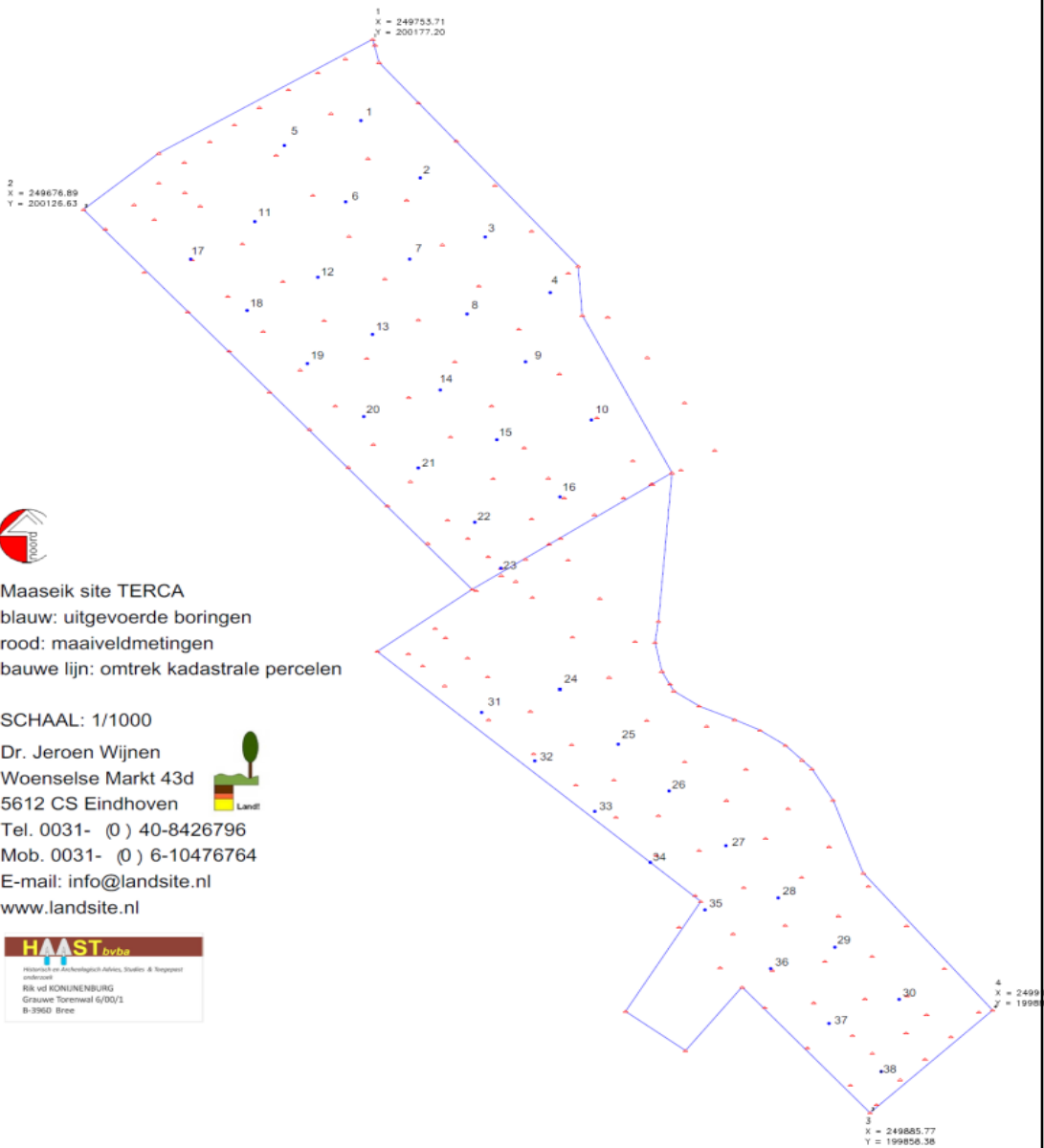
Panorama-01

Panorama-01

Panorama-02

Maaseik site TERCA
blauw: uitgevoerde boringen
rood: maaiveldmetingen
bauwe lijn: omtrek kadastrale percelen

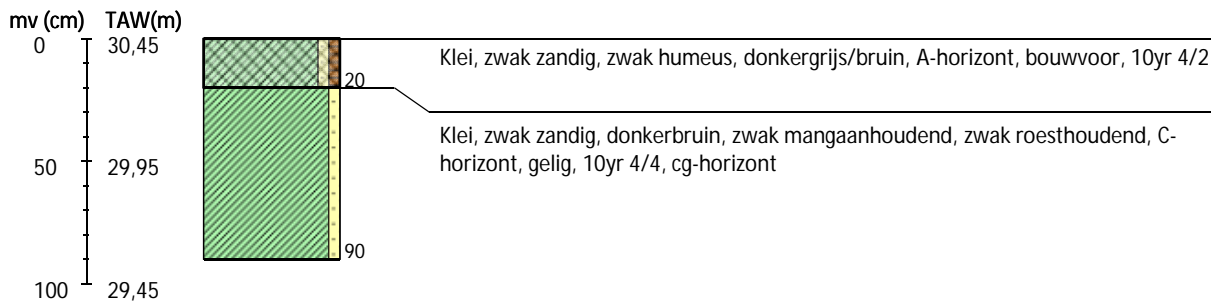
SCHAAL: 1/1000

Dr. Jeroen Wijnen
Woenselse Markt 43d
5612 CS Eindhoven
Tel. 0031- (0) 40-8426796
Mob. 0031- (0) 6-10476764
E-mail: info@landsite.nl
www.landsite.nl

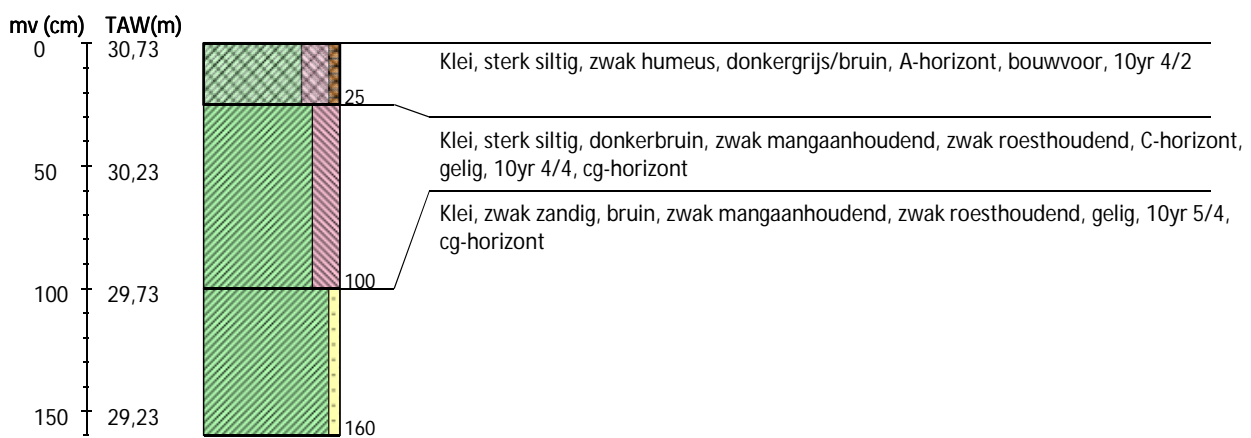

BOORSTATEN

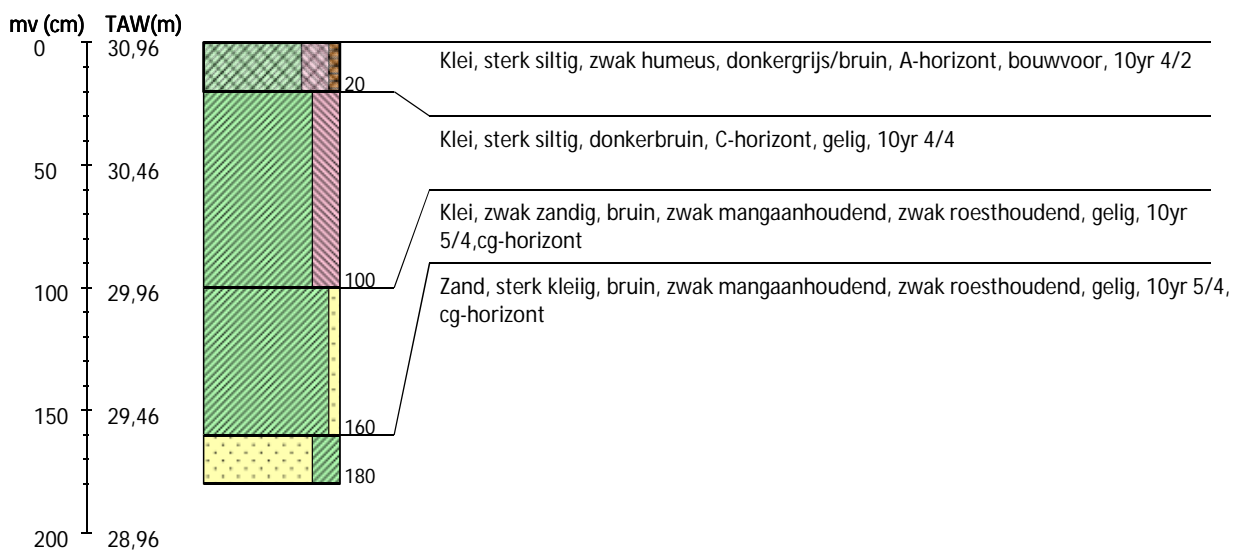
Boring 1 Lambert72-coördinaten: 249750,58/200153,02

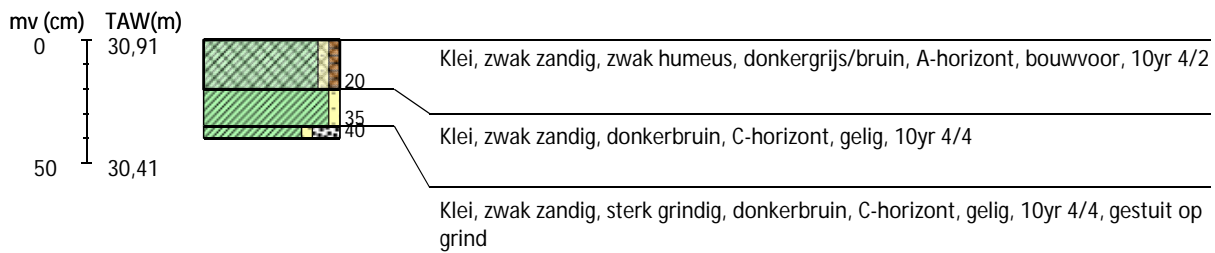
Boring 2 Lambert72-coördinaten: 249766,33/200136

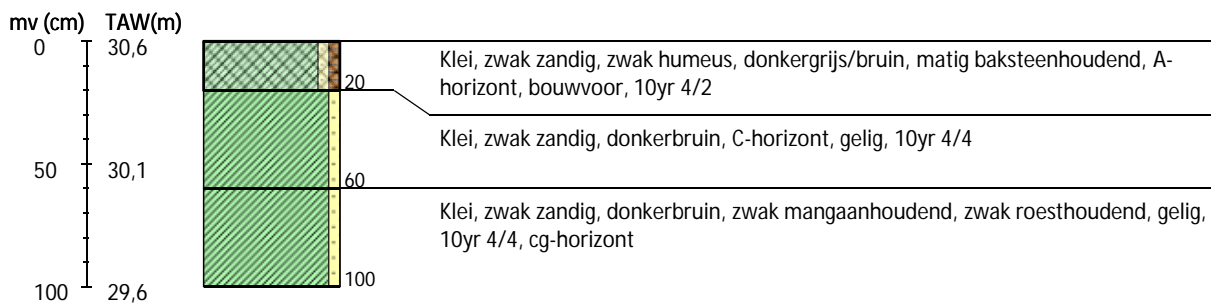
Boring 3 Lambert72-coördinaten: 249783,6/200118,47

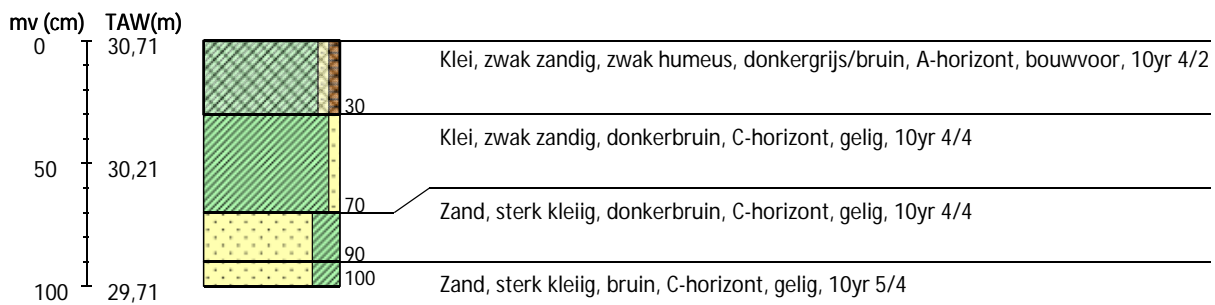
Boring 4 Lambert72-coördinaten: 249800,87/200101,96

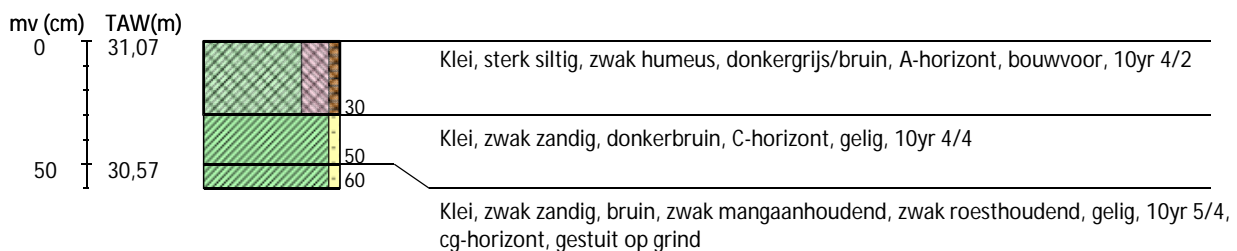
Boring 5 Lambert72-coördinaten: 249730,26/200145,65

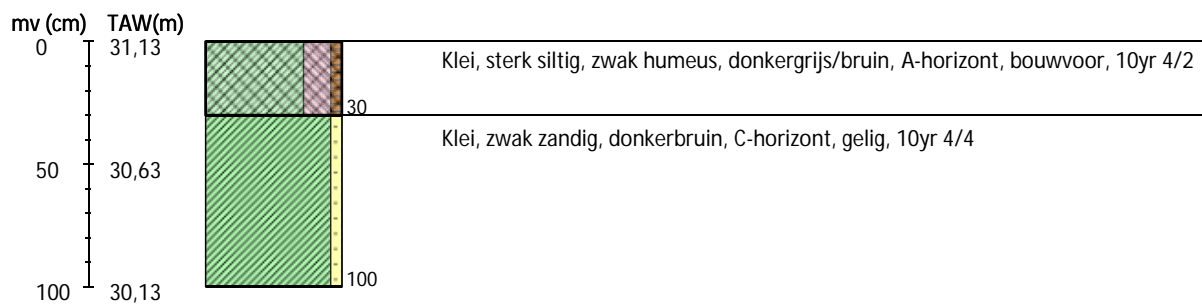
Boring 6 Lambert72-coördinaten: 249746,52/200128,89

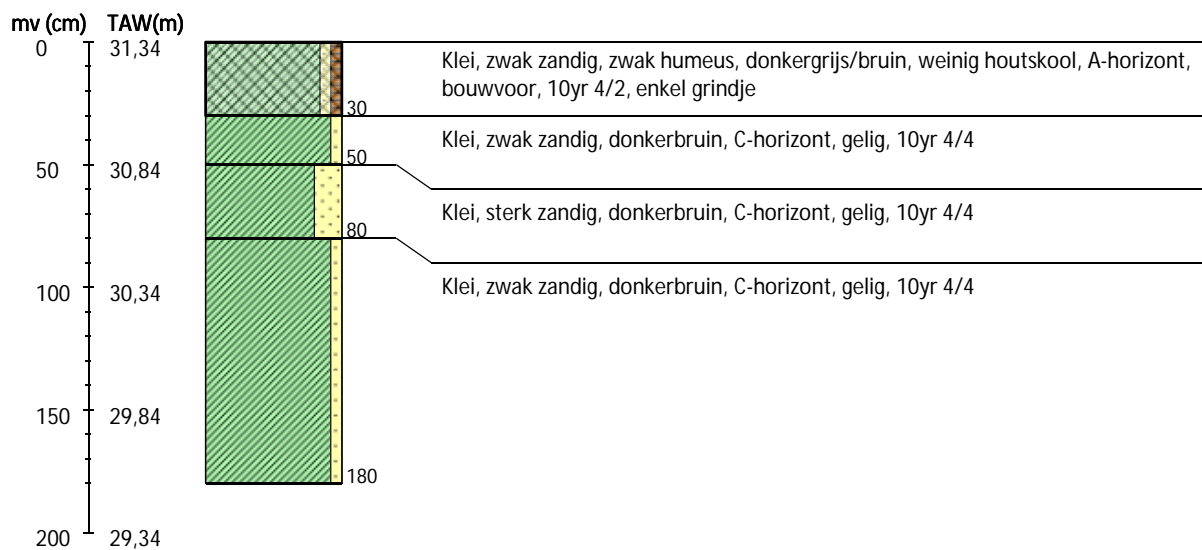
Boring 7 Lambert72-coördinaten: 249763,53/200111,87

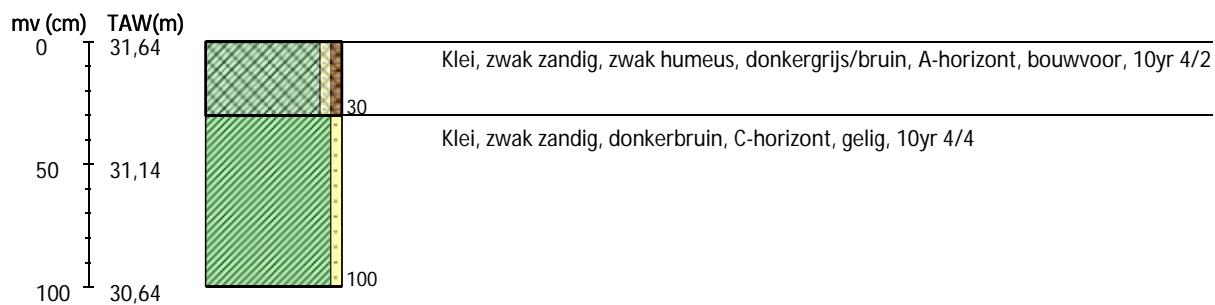
Boring 8 Lambert72-coördinaten: 249778,77/200095,61

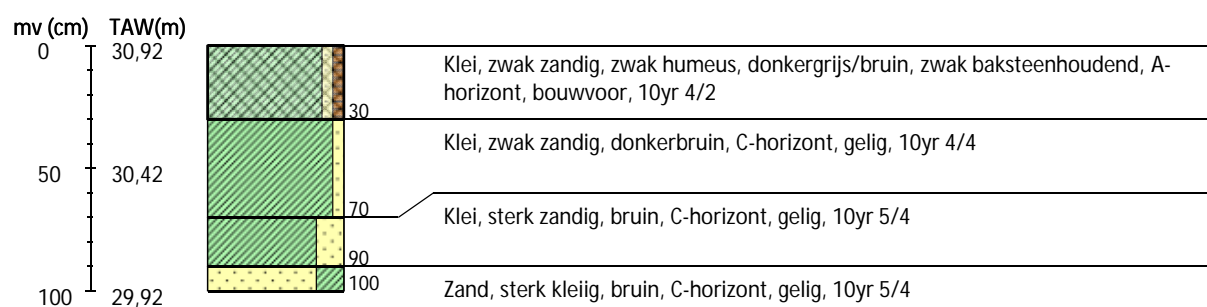
Boring 9 Lambert72-coördinaten: 249794,27/200081,39

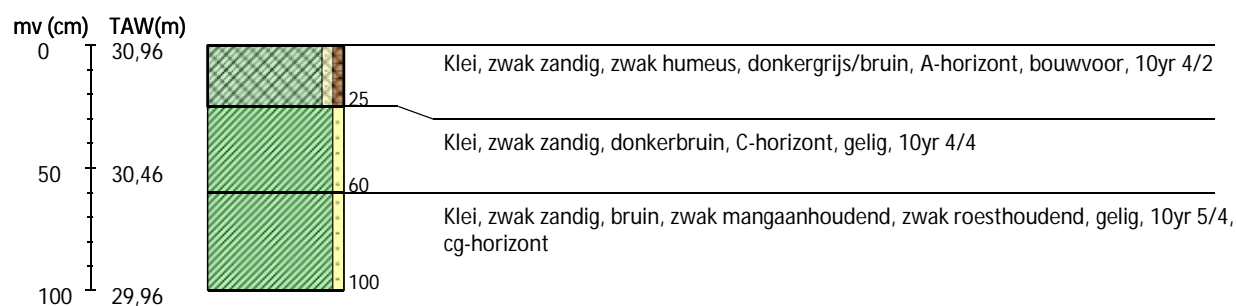
Boring 10 Lambert72-coördinaten: 249811,79/200064,12

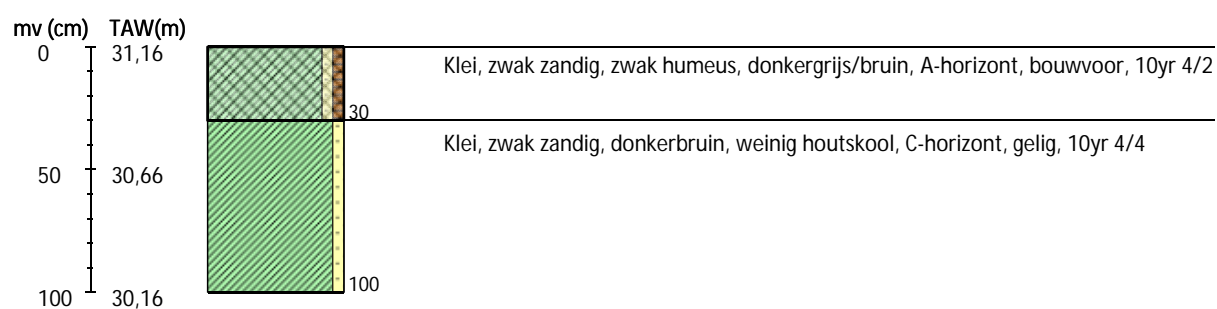
Boring 11 Lambert72-coördinaten: 249722,39/200123,04

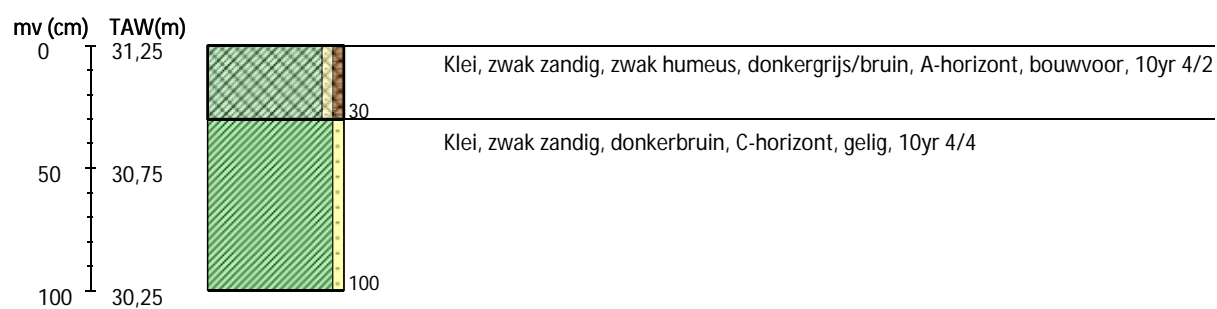
Boring 12 Lambert72-coördinaten: 249739,15/200106,53

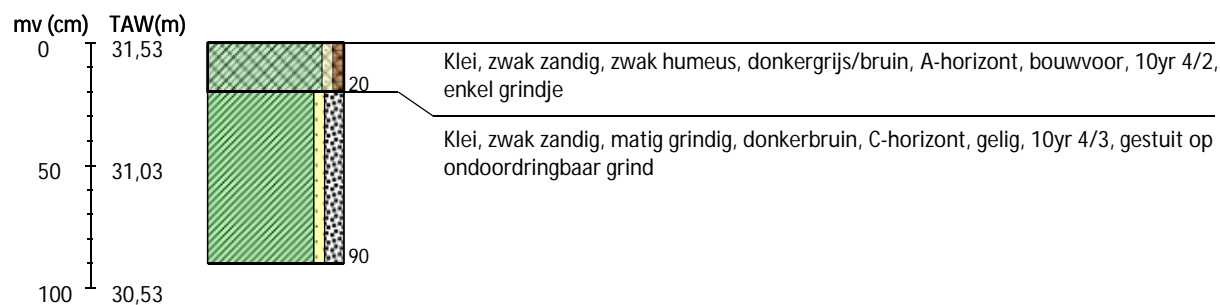
Boring 13 Lambert72-coördinaten: 249753,63/200089,52

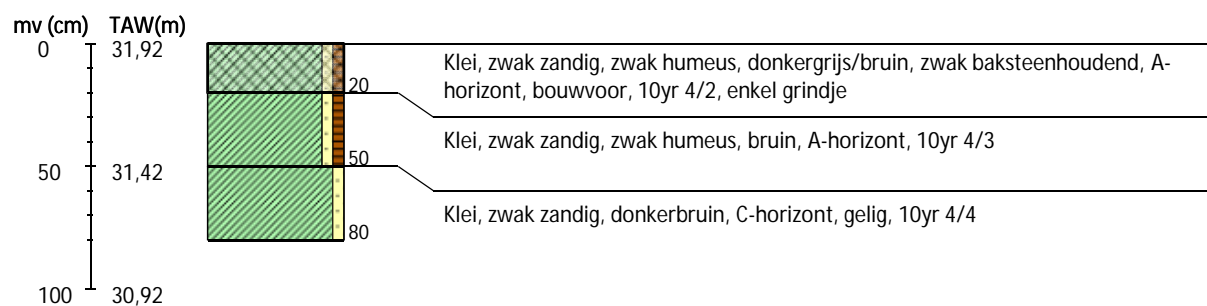
Boring 14 Lambert72-coördinaten: 249771,66/200073,01

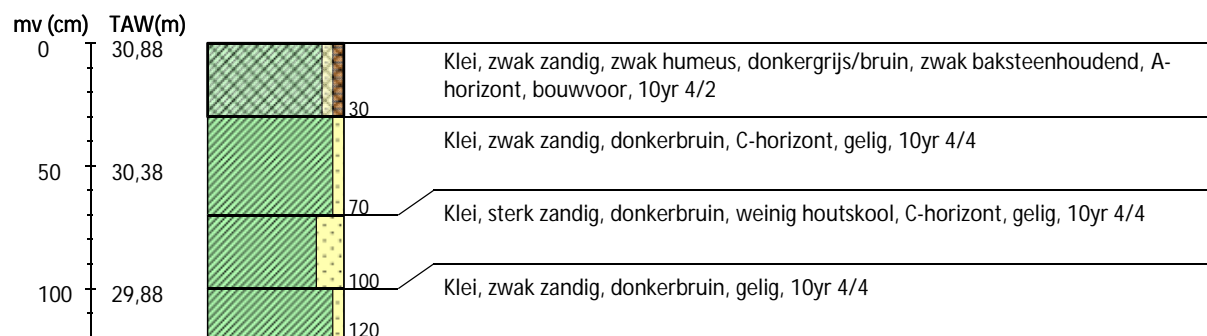
Boring 15 Lambert72-coördinaten: 249786,65/200058,27

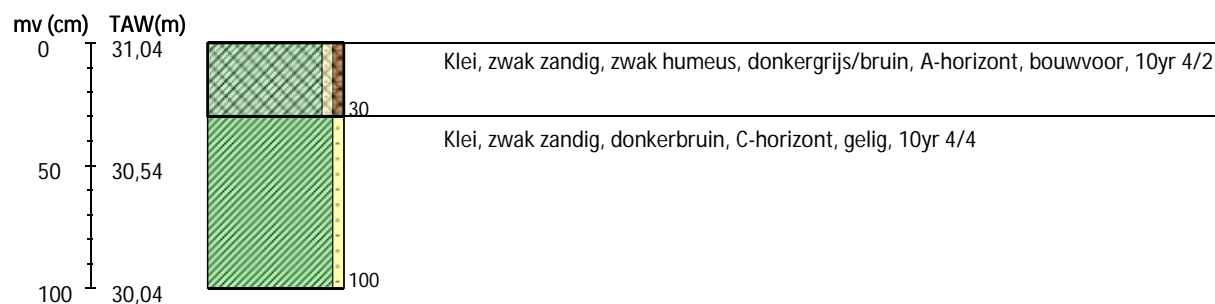
Boring 16 Lambert72-coördinaten: 249803,44/200041,27

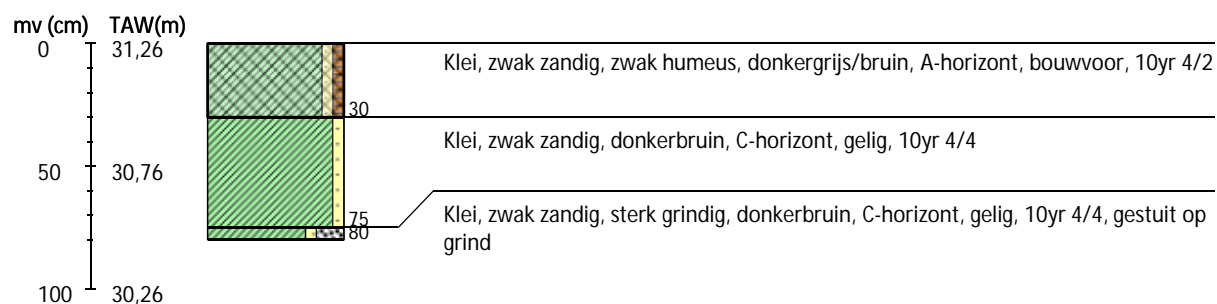
Boring 17 Lambert72-coördinaten: 249705,37/200111,87

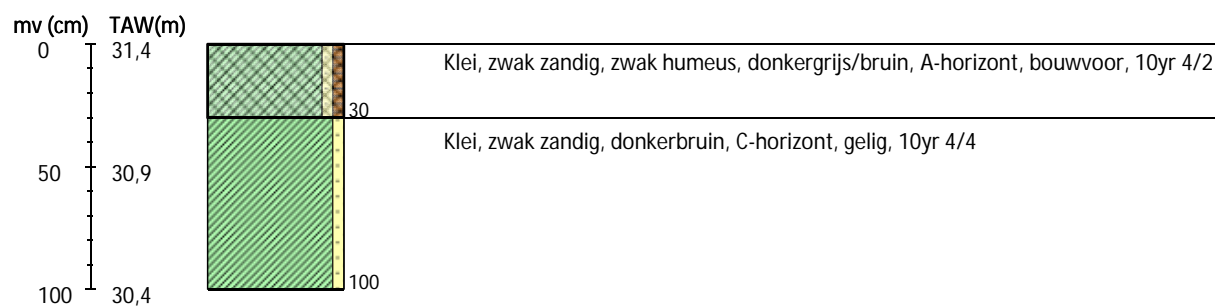
Boring 18 Lambert72-coördinaten: 249720,35/200096,63

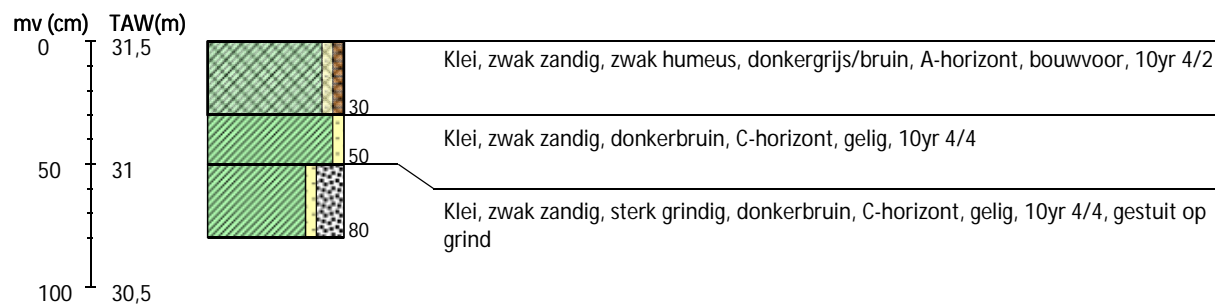
Boring 19 Lambert72-coördinaten: 249736,36/200080,88

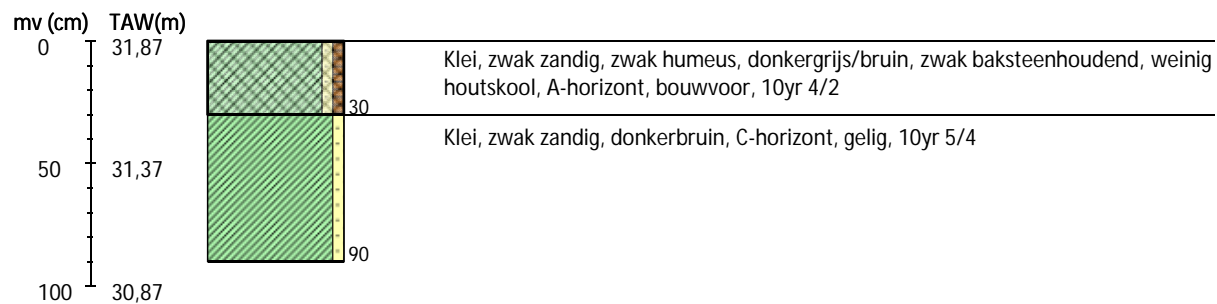
Boring 20 Lambert72-coördinaten: 249751,34/200065,13

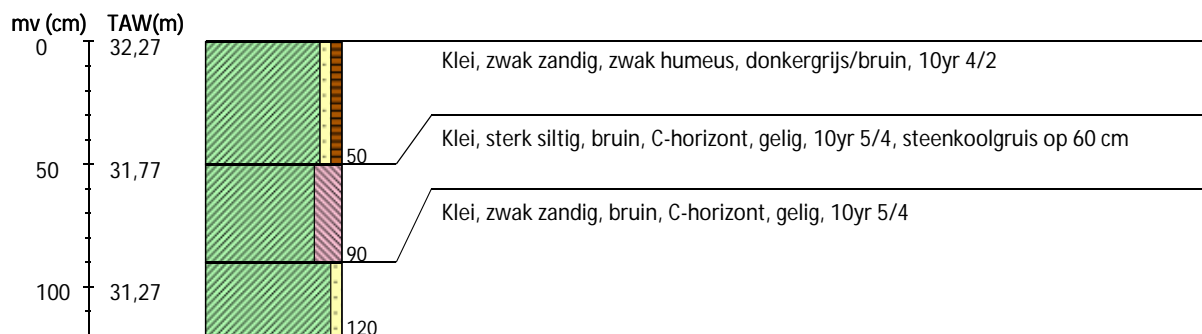
Boring 21 Lambert72-coördinaten: 249765,82/200049,89

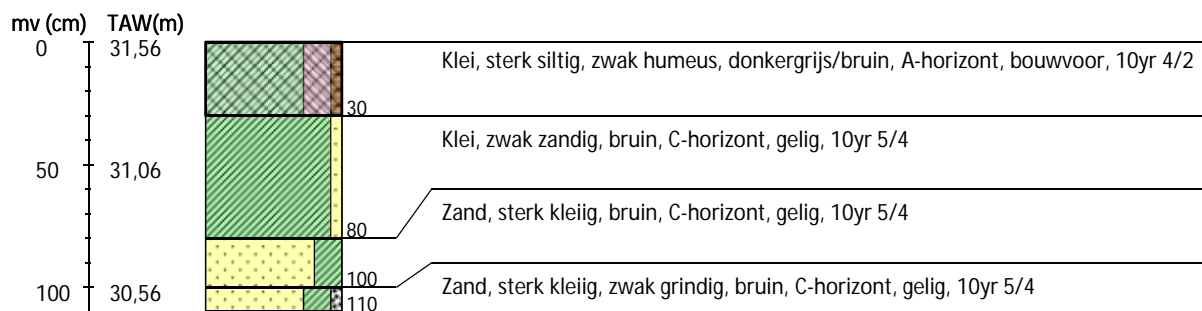
Boring 22 Lambert72-coördinaten: 249780,82/200033,73

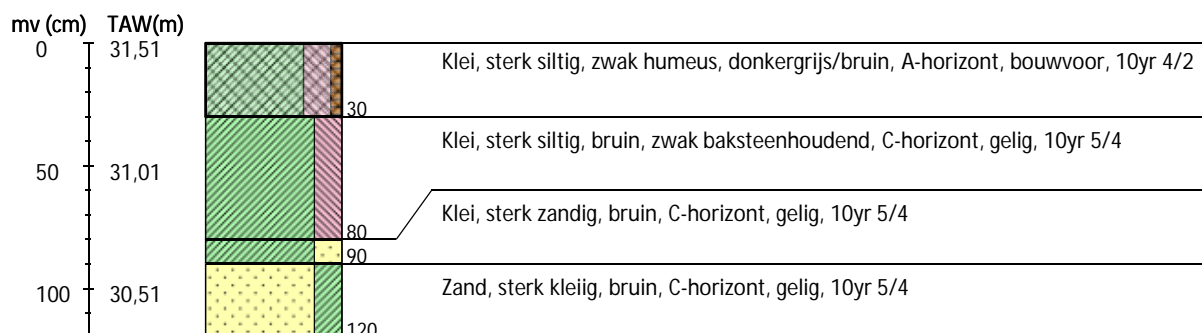
Boring 23 Lambert72-coördinaten: 249787,75/200020,09

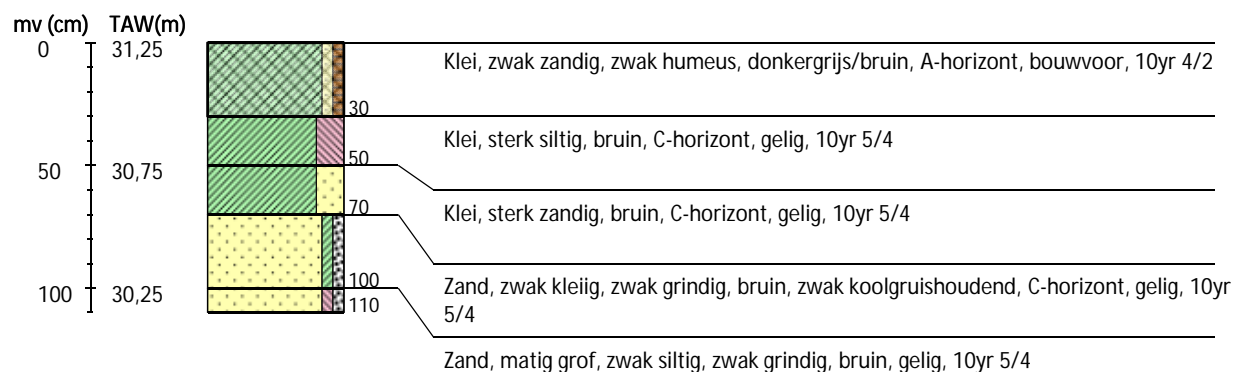
Boring 24 Lambert72-coördinaten: 249803,44/199984,12

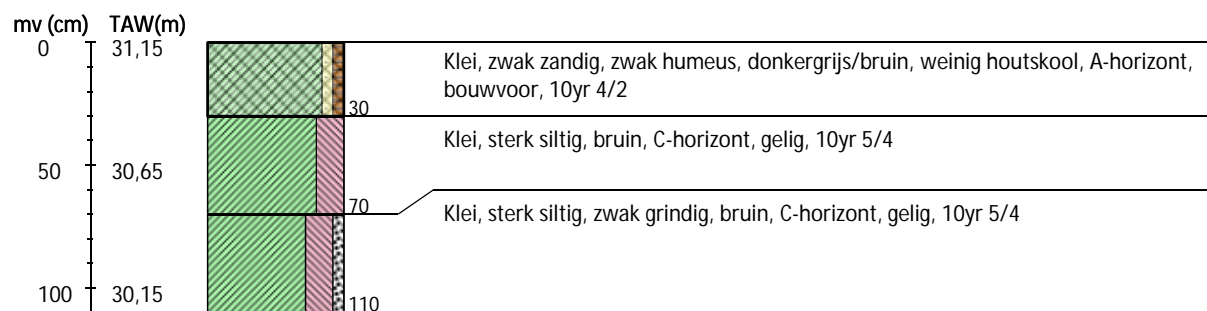
Boring 25 Lambert72-coördinaten: 249818,92/199967,85

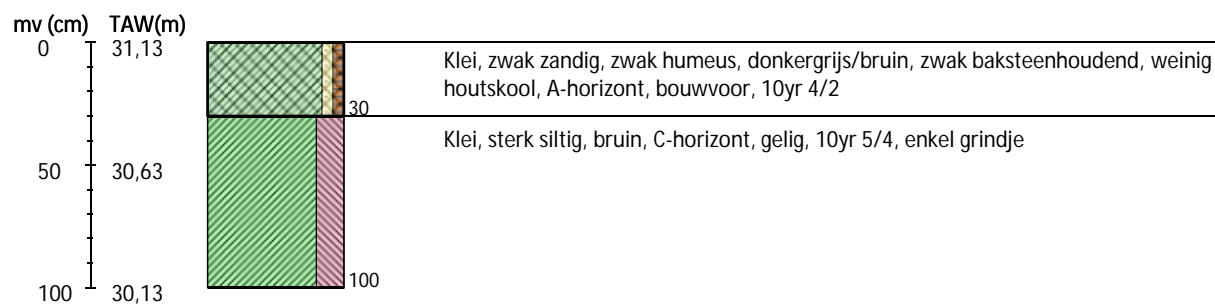
Boring 26 Lambert72-coördinaten: 249832,42/199953,96

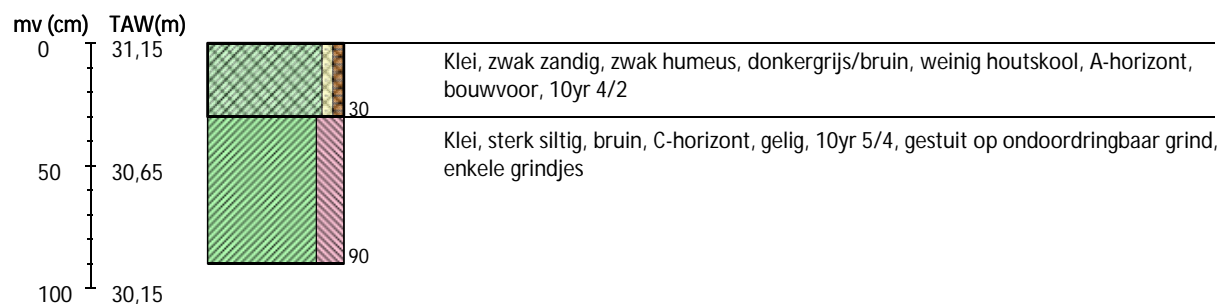
Boring 27 Lambert72-coördinaten: 249847,5/199937,69

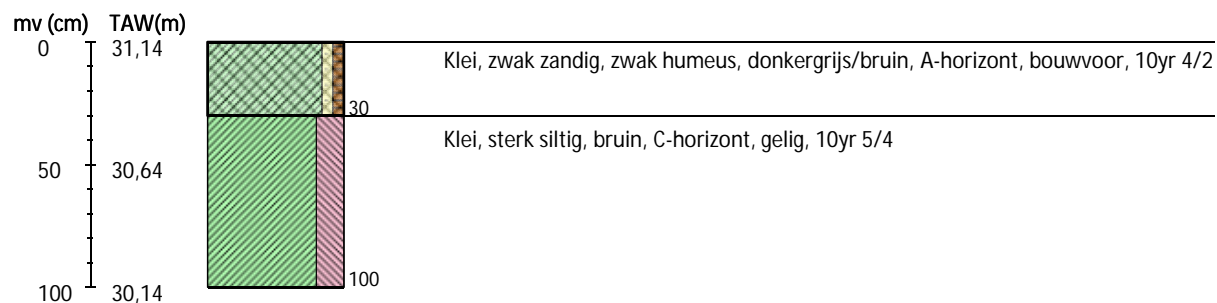
Boring 28 Lambert72-coördinaten: 249861,39/199922,21

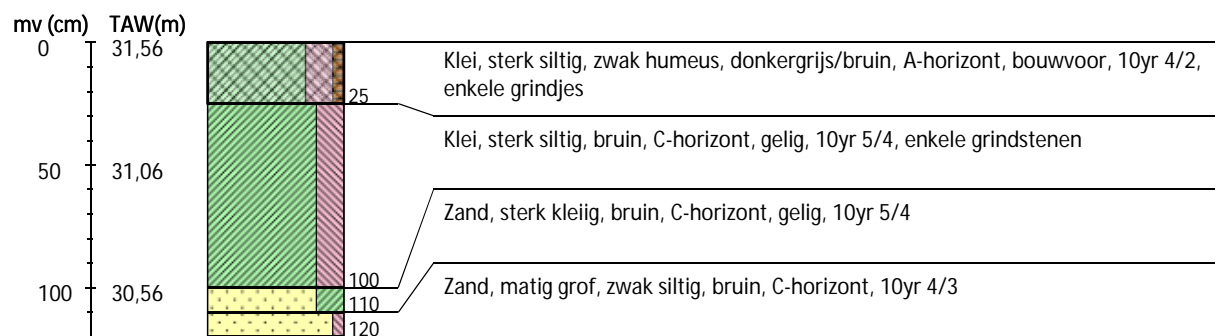
Boring 29 Lambert72-coördinaten: 249876,47/199907,53

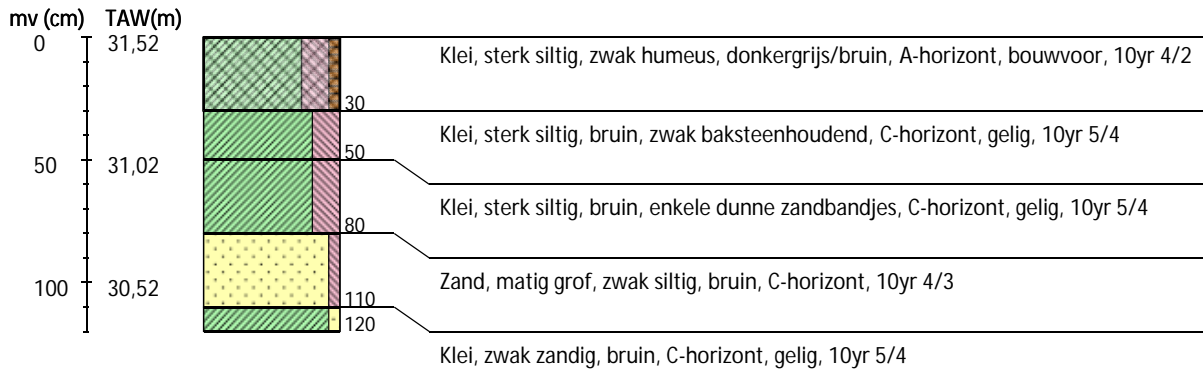
Boring 30 Lambert72-coördinaten: 249893,53/199892,05

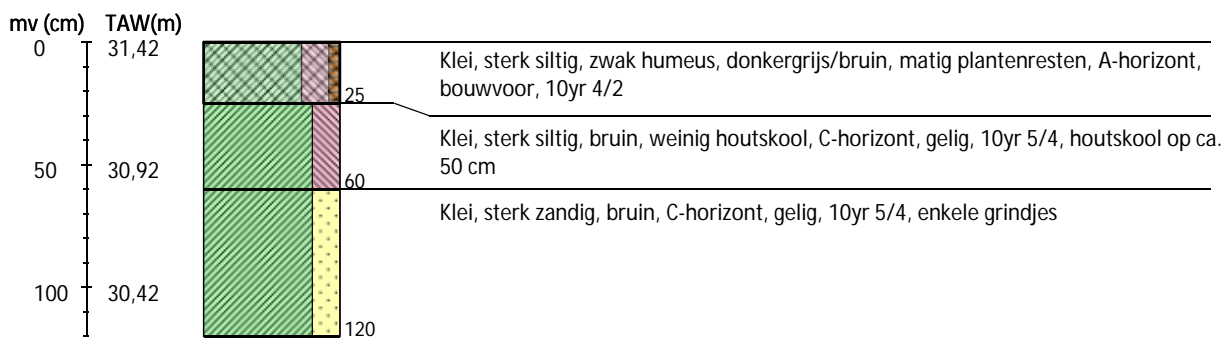
Boring 31 Lambert72-coördinaten: 249782,64/199977,29

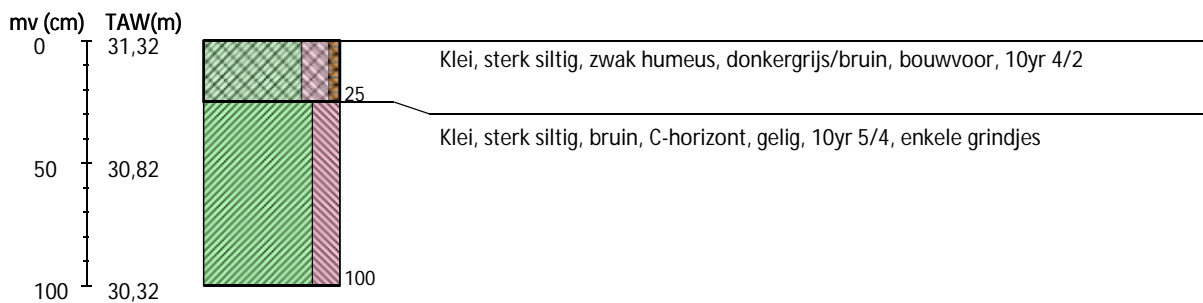
Boring 32 Lambert72-coördinaten: 249796,75/199962,86

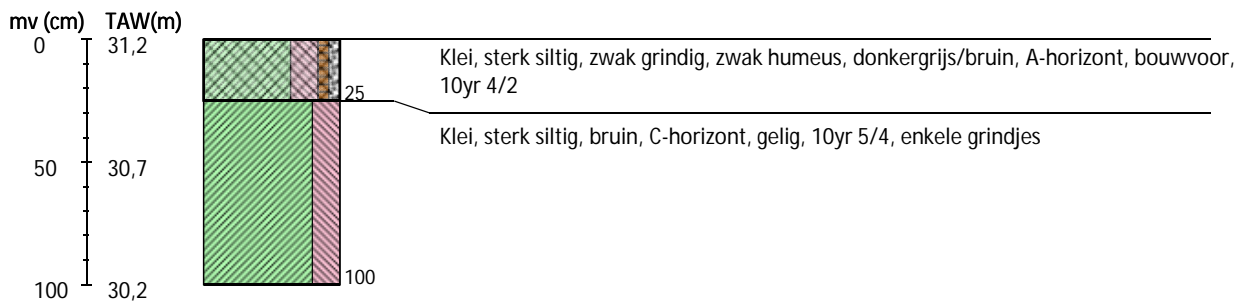
Boring 33 Lambert72-coördinaten: 249812,7/199947,87

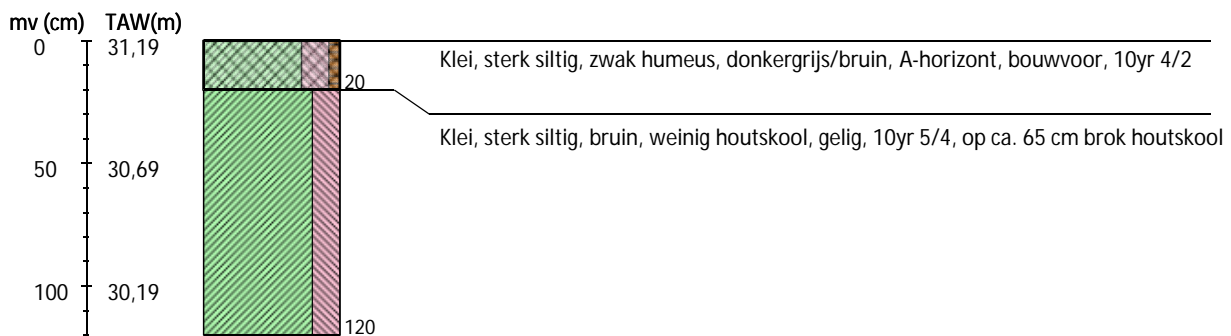
Boring 34 Lambert72-coördinaten: 249827,42/199932,74

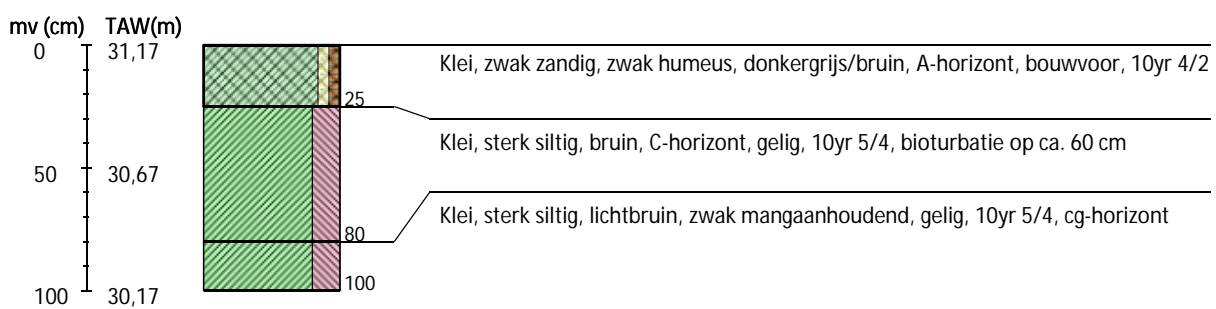
Boring 35 Lambert72-coördinaten: 249841,94/199918,64

Boring 36 Lambert72-coördinaten: 249859,4/199901,18

Boring 37 Lambert72-coördinaten: 249874,88/199884,9

Boring 38 Lambert72-coördinaten: 249888,77/199870,62

